

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
  - 1.1 ความสำคัญ
  - 1.2 วิสัยทัศน์
  - 1.3 คุณภาพผู้เรียน
  - 1.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
  - 1.5 สาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
  - 1.6 หน่วยการเรียนรู้
  - 1.7 การวัดและประเมินผล
2. การพัฒนาหลักสูตร
  - 2.1 ความหมายของหลักสูตร
  - 2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
  - 2.3 ความสำคัญของหลักสูตร
  - 2.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
  - 2.5 ความหมายของหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม
  - 2.5 แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
  - 2.6 การประเมินหลักสูตร
3. การทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
  - 3.1 ประวัติหมู่บ้านหนองกระทุ่ม
  - 3.2 ความสำคัญของผ้า
  - 3.3 ความเป็นมาและความหมายของการทอผ้าบ้านหนองกระทุ่ม
  - 3.4 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม
  - 3.5 การอนุรักษ์และการสืบสานการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม

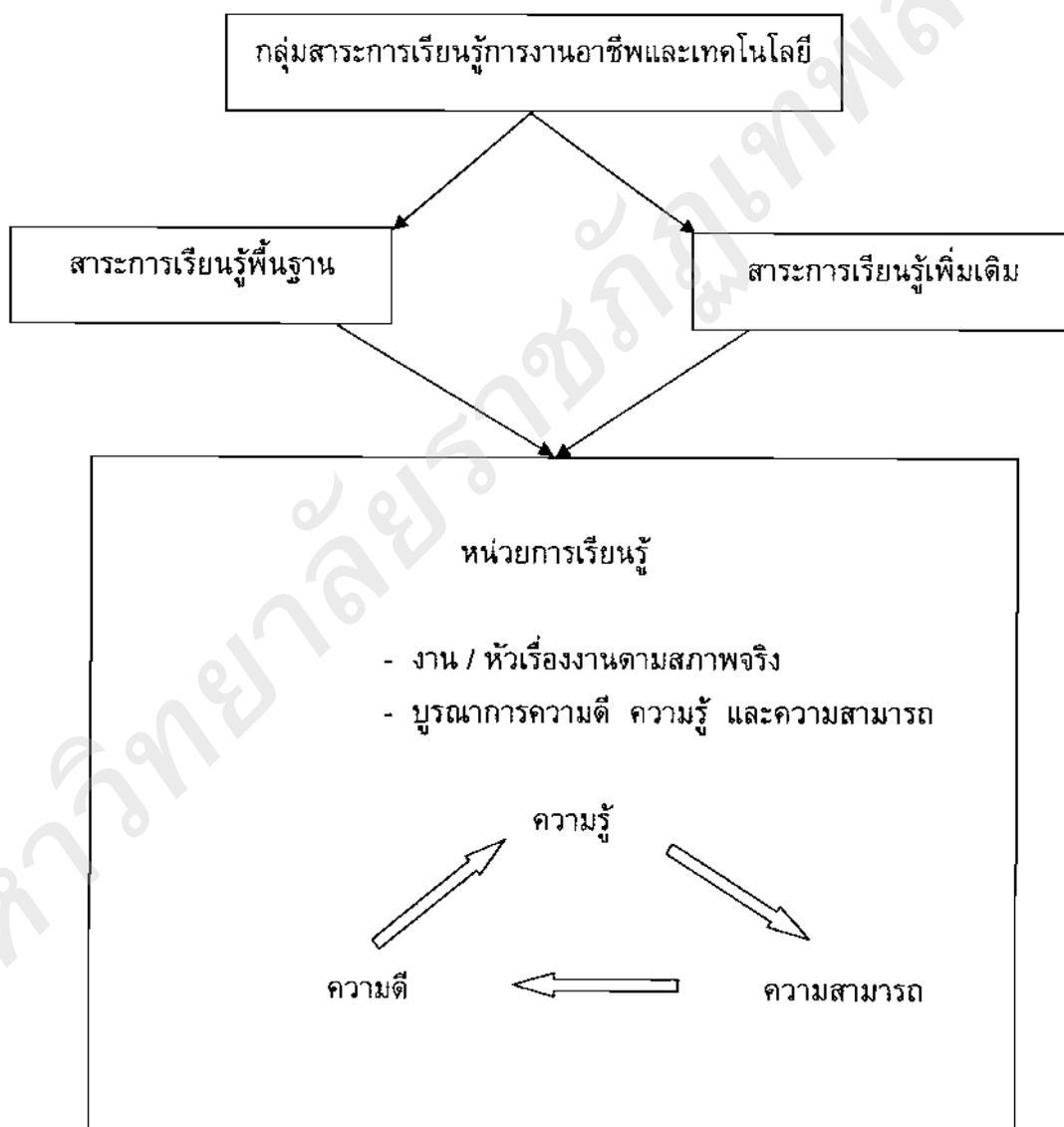
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.2 คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.3 หลักเกณฑ์และแนวคิดทั่วไปที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.5 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม
5. ผลงานผ้าทอของนักเรียน
  - 5.1 ความหมายของผลงานผ้าทอของนักเรียน
  - 5.2 วิธีสอนเพื่อให้เกิดผลงานผ้าทอของนักเรียน
  - 5.3 การวัดและประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียน
  - 5.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดผลงานผ้าทอของนักเรียน
6. เจตคติต่อการเรียน
  - 6.1 ความหมายของเจตคติต่อการเรียน
  - 6.2 องค์ประกอบของเจตคติต่อการเรียน
  - 6.3 การพัฒนาและการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1. ความสำคัญ

ขอบเขตสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นสาระการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงาน ทำงานอย่างมีกลยุทธ์โดยใช้กระบวนการทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า เพื่อให้เป็นไปตามธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของวิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงกำหนดการเรียนรู้ที่ยึดงาน กระบวนการจัดการ การแก้ปัญหาเป็นสำคัญบนพื้นฐานของการใช้หลักการ ทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและการแก้ปัญหา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด

ขอบเขตสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีให้มีขอบเขตสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และขอบเขตสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดขอบเขตขึ้นได้เอง ตามสภาพความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดหลักสูตรการศึกษา ชั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นหลัก หน่วยการเรียนรู้ต้องประกอบด้วยงานหรือหัวเรื่องงานตามสภาพจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แบบบูรณาการความรู้ ทักษะ และความดีที่หลอมรวมกันจนเกิดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งด้านคุณภาพและศีลธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ดังภาพ 2

ภาพ 2 ขอบเขตสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ที่มา: (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 8)

2. วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เน้นกระบวนการทำงาน การจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงานและการทำงานอย่างมีกลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน การสร้างงาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ ๆ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ใช้พลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีจึงกำหนดการเรียนรู้ที่ยึดงาน กระบวนการจัดการและการแก้ปัญหา งานที่นำมาฝึกฝนเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัว สังคม และเป็นงานเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มงานนี้แล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝัง พัฒนาให้มีคุณภาพ มีศีลธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีจึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ ทักษะ และความดีที่หลอมรวมกันจนเกิดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งด้านคุณภาพและศีลธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

3. คุณภาพผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเมื่อผู้เรียนเรียนจบแต่ละช่วงชั้นผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1 – 3) ต้องช่วยเหลือตนเอง / ช่วยเหลือครอบครัวและสร้างสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันอย่างง่าย ๆ ได้
2. ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6) ต้องช่วยเหลือตนเอง / ช่วยเหลือครอบครัว / ช่วยเหลือชุมชน และออกแบบ / สร้างแบบ / ดัดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ช่วงชั้นที่ 3 (ม. 1 - 3) ต้องมีทักษะในการทำงานอาชีพสุจริตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้
4. ช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 - 6) ต้องมีทักษะในการทำงานอาชีพสุจริตและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ ๆ ได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้เป็นคนดีมีความรู้ มีความสามารถโดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ
2. มีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน สามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่

3. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อ เสียสละและมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพ สุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

4. สารและมาตรฐานการเรียนรู้

สารที่เป็นความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ประกอบด้วย

สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สารที่ 2 การอาชีพ

สารที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

สารที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

สารที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว เป็นสารที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวันทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ซึ่งสารที่ 1 ว่าด้วย งานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนครบทั้ง 5 งาน ภายในแต่ละช่วงชั้น คือ 3 ปี

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ที่เกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.2 มีทักษะ กระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

สารที่ 2 การอาชีพ เป็นสารที่เกี่ยวกับหลักการ คุณค่า ประโยชน์ ของการประกอบอาชีพสุจริตตลอดจนการเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ และช่างฝีมือ

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจ มีทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

สารที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสารที่เกี่ยวกับการนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างสิ่งของเครื่องใช้ วิธีการ และเพิ่มเติมประสิทธิภาพ ในการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการเทคโนโลยี ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา จินตนาการ ใช้ความคิดอย่างเป็นระบบในการออกแบบ การสร้างสิ่งของเครื่องใช้ วิธีการเชิงกลยุทธ์ตามกระบวนการเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยี ในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม โลกของความงามและอาชีพ

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสาระที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นคว้าหาความรู้ การสืบค้น การใช้ข้อมูล และสารสนเทศ การแก้ปัญหาหรือสร้างงาน

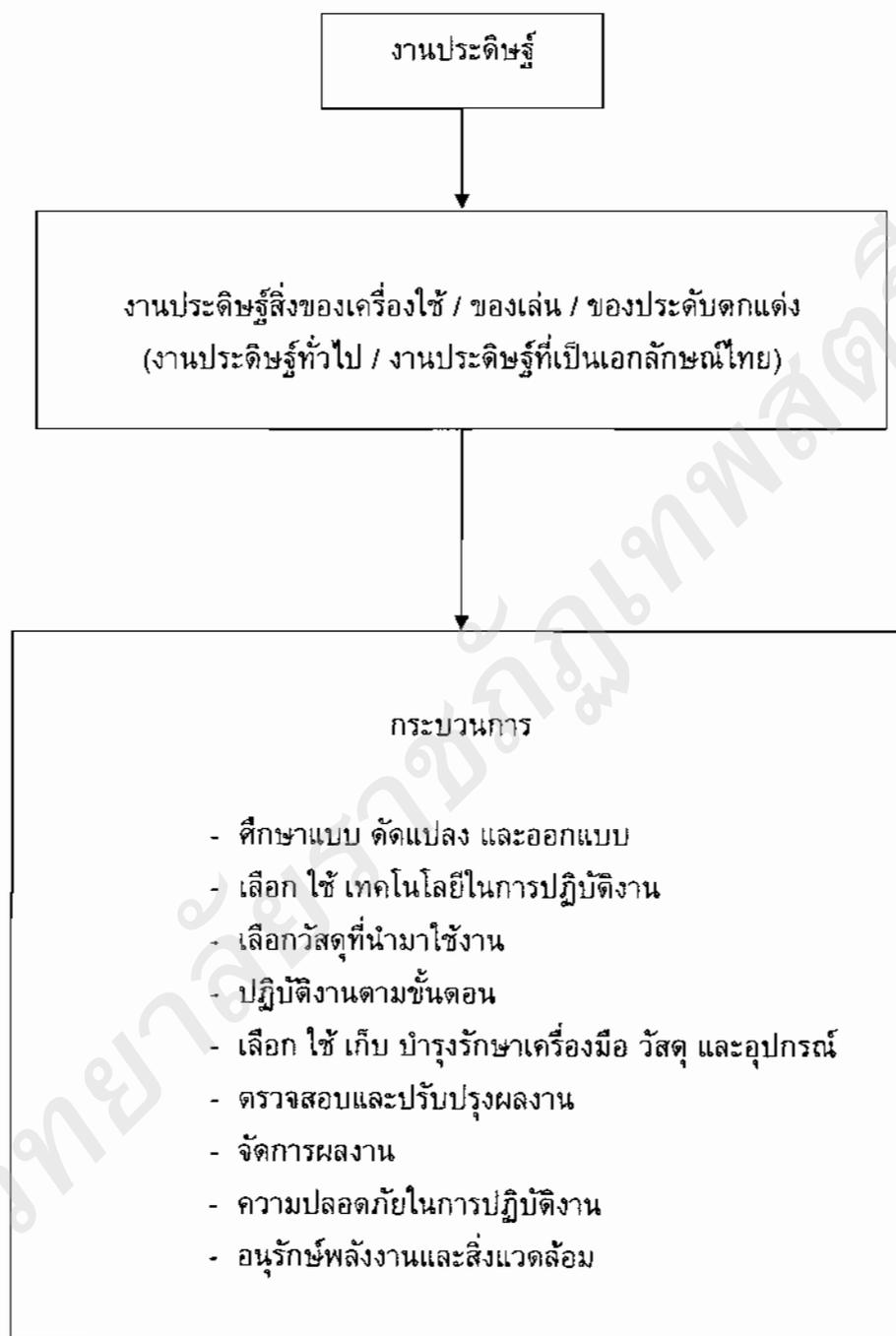
มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ เป็นสาระที่เกี่ยวกับการนำ เทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิต ครอบครัวย และการอาชีพ

มาตรฐาน ง 5.1 ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน การผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา การสร้างงาน การอาชีพสุจริตอย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมีความคิดสร้างสรรค์

ขอบข่ายงานประดิษฐ์

งานประดิษฐ์เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานด้านการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ / ของใช้ / ของประดับตกแต่ง ที่เป็นการประดิษฐ์ทั่วไปและเป็นการประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์ เน้นความประณีตสวยงามตามกระบวนการงานประดิษฐ์ เน้นการอนุรักษ์ การสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตามกฎหมาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสากล ดังภาพ 3

ภาพ 3 ขอบข่ายสาระการเรียนรู้งานประดิษฐ์

ที่มา: (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 8)

โครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระเพิ่มเติม (งานประดิษฐ์) ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง / ปี

คำอธิบายรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระเพิ่มเติม (งานประดิษฐ์) ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 40 ชั่วโมง / ปี คือ ศึกษาความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ วิธีการ ขั้นตอน กระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงาน ตามขั้นตอน เลือก ใช้ เก็บ บำรุง รักษา วัสดุ อุปกรณ์ คำนวณต้นทุนการผลิตเพื่อกำหนดราคา ขายผ้าที่ทอ ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม อดทน สุขภาพ ตรงต่อเวลา มีวินัยในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีน้ำใจช่วยกัน รักษาความสะอาด ใช้ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี

สามารถวิเคราะห์งาน วางแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติงานตามแผนและประเมินผล การดำเนินงาน สามารถทำงานในฐานะผู้นำ สมาชิกกลุ่มและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในกลุ่ม สามารถค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานจากแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยวิธีการต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และแก้ปัญหาด้วยวิธีการ ที่เหมาะสม มีความตั้งใจ เอาใจใส่ ทำงานจนสำเร็จ พอใจและยอมรับการทำงาน ทำงาน อย่างมีความสุข มีกตัญญูในการทำงาน ทำงานด้วยความประณีต รอบคอบ ปลอดภัยและ สะอาด

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการทอผ้า จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการทอผ้า ผลสำเร็จของการทอผ้า คือ ผ้าทอ นำไปใช้ในชีวิตจริงได้ นำไปจำหน่ายได้ นำผ้าห่าสีไปตัดเย็บเป็นสิ่งของเครื่องใช้ในการเรียนโครงการประเภท สิ่งประดิษฐ์ เลือกเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) มาใช้ในการพิมพ์เอกสารประกอบการเรียน โครงการ เลือกเทคโนโลยี (จักรมอเตอร์) มาใช้เย็บผ้ากันเปื้อนหรือของใช้อื่น ๆ ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการนำผ้าที่ทอได้ไปใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด พร้อมทั้งนำ ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและพัฒนาสู่การประกอบอาชีพสุจริตได้ ในอนาคต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระเพิ่มเติม (งานประดิษฐ์) ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 40 ชั่วโมง / ปี คือ

1. บอกความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการอนุรักษ์และการสืบสาน งานหัตถกรรมทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่มได้
2. บอกและทำงานตามขั้นตอนได้
3. เลือก ใช้ เก็บ บำรุงรักษา วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

4. มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการออกแบบตัดเย็บสิ่งของเครื่องใช้และตัดเย็บสิ่งของเครื่องใช้ในการเรียนโครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ได้

5. ปฏิบัติการทอผ้าด้วยความรับผิดชอบ ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดทน อดออม และตรงต่อเวลา

6. เข้าใจหลักการเลือก ใช้ วัสดุ อุปกรณ์และสามารถเลือก ใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค กระบวนการได้เหมาะสมในการทอผ้า ซึ่งใช้วัสดุอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบของสังคม มีวินัยในการรักษาสิ่งแวดล้อม และมีน้ำใจช่วยรักษาความสะอาด

7. ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างประหยัดคุ่มค่า และบอกความเกี่ยวข้องของงานกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

8. วิเคราะห์ วางแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติงานตามแผนและประเมินผลการดำเนินงานได้

9. ทำงานในฐานะผู้นำ / สมาชิกกลุ่มและสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่มได้

10. ศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทอผ้าจากแหล่งข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ

11. จัดเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้

12. วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่เหมาะสมได้

13. มีความตั้งใจในการทำงานเอาใจใส่งาน ทำงานจนสำเร็จ พอใจงานที่ทำ ยอมรับการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุข มีกิจนิสัยในการทำงาน ทำงานด้วยความประณีตรอบคอบ ปลอดภัยและสะอาด

14. นำชิ้นงานที่ทำสำเร็จแล้วไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นำไปจำหน่ายโดยใช้แนวทางการคิดราคาต้นทุนการผลิตในการกำหนดราคาจำหน่าย

15. เข้าใจหลักการ ขั้นตอนการใช้งานเบื้องต้นในการออกแบบโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงานที่เป็นเอกสาร และใช้คอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูล นำเสนอข้อมูล

16. ออกแบบสิ่งของเครื่องใช้ ตัดเย็บสิ่งของเครื่องใช้ตามแบบที่ออก นำผลงานมาปรับปรุงแก้ไข ประเมินผลและเสนอแนวคิดได้อย่างถูกต้อง

17. นำความรู้ ความเข้าใจ หลักการและทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานอาชีพสุจริต มาปฏิบัติงานได้

18. นำวัสดุ อุปกรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้กับงานที่ทำ

19. เลือก ใช้อุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการตัดเย็บสิ่งของเครื่องใช้จากผ้าทอ เพื่อนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้

5. สารระการเรียนรู้รายปี / รายภาค

หลักการจัดสารระการเรียนรู้ของกลุ่มสารระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่นำมาจัดเป็นสารระการเรียนรู้พื้นฐาน สำหรับแต่ละช่วงชั้นสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน

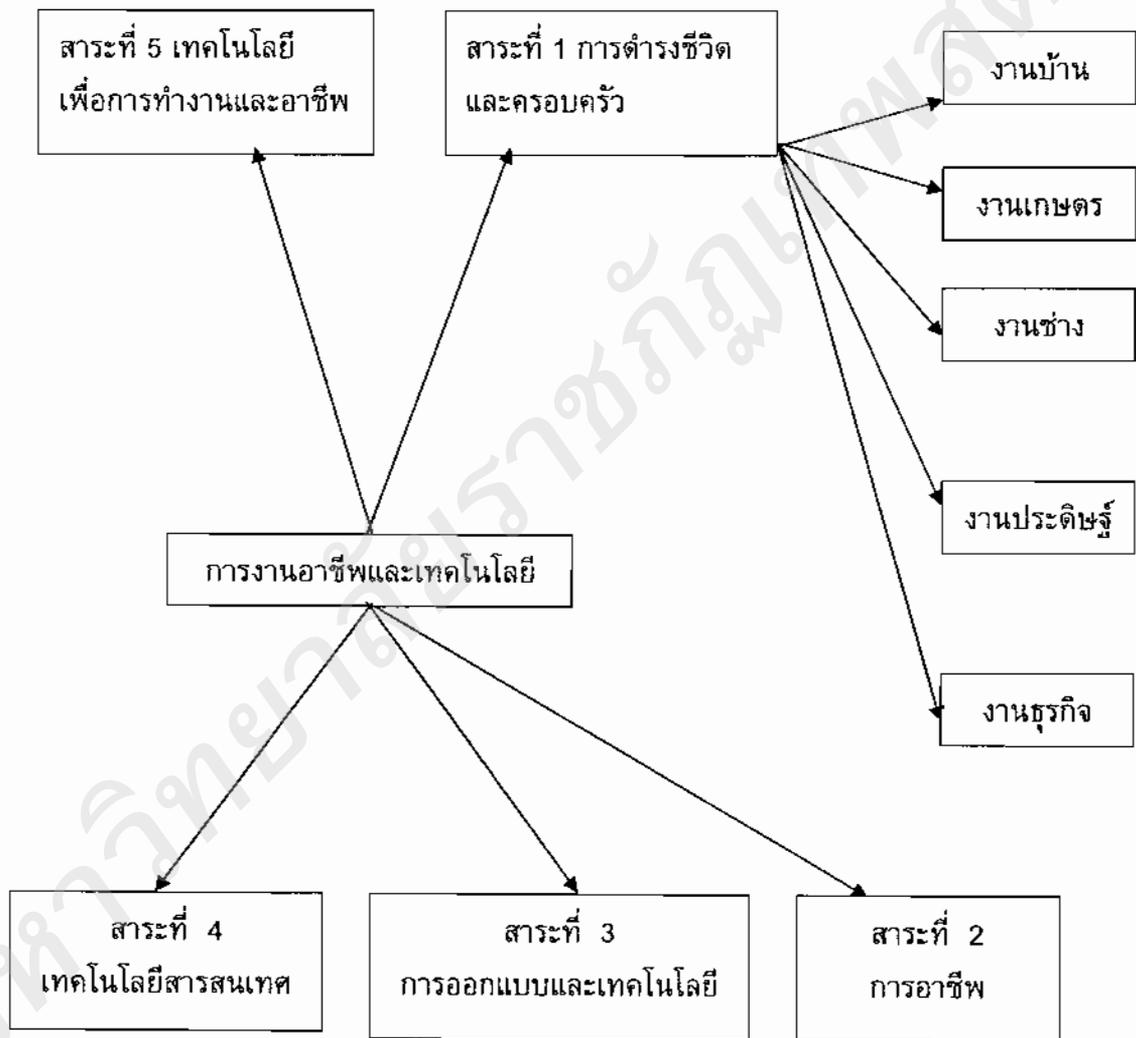
ได้เรียนรู้ครบตามสาระ คือ แต่ละช่วงชั้นต้องจัดให้ครบ 5 สาระ ยกเว้นช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1 - 3) ไม่ต้องเรียนสาระที่ 2 การอาชีพเนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงไม่ได้กำหนดไว้ แต่สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว แต่ละช่วงชั้นต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ครบทั้ง 5 งาน ได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ งานธุรกิจ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานช่วงชั้นที่กำหนด ส่วนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมสถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้เองตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมนั้น ๆ ขึ้นเองได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 หลักการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระการเรียนรู้พื้นฐาน	สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยในแต่ละช่วงชั้นจะมีการบูรณาการครบหรือไม่ครบทั้ง 5 สาระก็ได้ 2. ให้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจะใช้สาระใดสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นแกนหลัก แล้วบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็ได้ 3. การบูรณาการสถานศึกษาจะเลือกบูรณาการแบบใดก็ได้ 4. การตั้งชื่อรายวิชาให้ใช้ชื่อตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ เช่น รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้น ป. 1 ฯลฯ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการจัดรายวิชาเพื่อสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและชุมชน 2. เป็นการจัดเพื่อความลุ่มลึกและต่อเนื่อง จากกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน 3. การตั้งชื่อ ให้ตั้งชื่อตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสาระที่ปรากฏในรายวิชานั้น ๆ เช่น วิชาขนมไทย การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตัดเย็บเสื้อผ้าเด็กอ่อน การทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองกระทุ่ม ฯลฯ

ที่มา: (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 50)

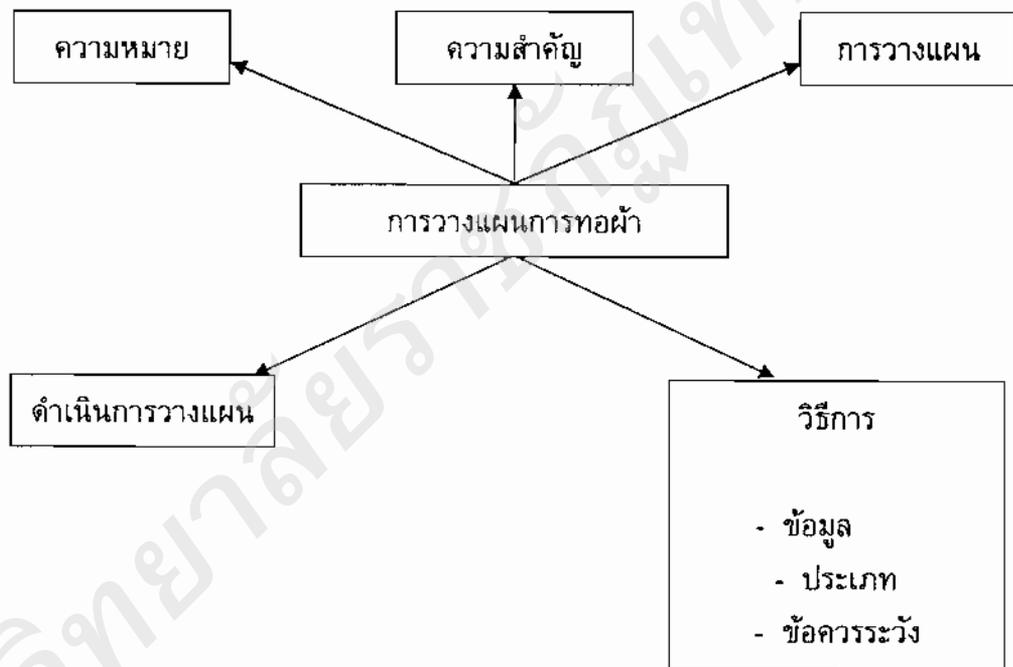
รูปแบบการจัดสาระการเรียนรู้ให้เป็นรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดให้ช่วงชั้นที่ 1 – 3 จัดเวลาเรียนเป็นรายปี ส่วนช่วงชั้นที่ 4 จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค ดังนั้นในการจัดทำรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6) จัดสาระการเรียนรู้ปีละ 1 รายวิชา ดังภาพ 4

ภาพ 4 รูปแบบการจัดสาระการเรียนรู้ให้เป็นรายวิชา ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6)
ที่มา: (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 66)

6. หน่วยการเรียนรู้

การจัดหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นการจัดเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลที่ครบเปิดเสร็จภายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือครบวงจรเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนด หน่วยการเรียนรู้ได้มาจากการนำคำอธิบายรายวิชามาจัดแบ่งเป็น งานหรือเป็นเรื่อง โดยแต่ละงานหรือแต่ละเรื่องจะจบเปิดเสร็จภายในตัว เพื่อให้ผู้เรียน เห็นภาพรวมของงานนั้นหรือเรื่องนั้น จนเสร็จสิ้นเป็นผลงาน ดังภาพ 5 การจัดหน่วย การเรียนรู้การวางแผนการทอผ้า เวลา 1 ชั่วโมง

ภาพ 5 การจัดหน่วยการเรียนรู้การวางแผนการทอผ้า เวลา 1 ชั่วโมง

ที่มา: (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 91)

จากภาพ 5 เป็นการวางแผนการทอผ้าจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพราะ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบวงจร คือ เมื่อเรียนจบหน่วยแล้วผู้เรียนสามารถวางแผน การทอผ้าได้ เนื้อหาที่เรียนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทำให้ผู้เรียนวางแผนได้และมีผลงาน คือ แผนการทอผ้า

ตัวอย่างการจัดหน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระเพิ่มเติม (งานประดิษฐ์) ช่วงชั้นที่ 2 สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ดังตาราง 2

ตาราง 2 การจัดหน่วยการเรียนรู้

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังรายปี	สาระ การเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง	จำนวน แผน	มาตรฐาน การ เรียนรู้
1	ความรู้เรื่อง การทอผ้า	1. บอก ความหมาย ความสำคัญ และวางแผน การทอผ้าได้	1. การบอก ความหมาย ความสำคัญ และวางแผน การทอผ้า	1	1	มาตรฐาน ง 1.1

ที่มา: (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 96)

ความรู้เกี่ยวกับผ้าและการทอผ้า

ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มที่ให้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มที่ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ป้องกันอันตรายจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ และเพื่อให้เกิดความสวยงาม นอกจากนั้นผ้ายังใช้ในการตกแต่งบ้านเรือน ก่อนที่จะนำผ้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตควรศึกษาและเลือกใช้ผ้าให้ถูกต้องตามความเหมาะสม (ผ้าและเครื่องแต่งกาย, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1)

การทอผ้ามีอายุประมาณ 9,000 ปี ตามการนำเสนอของนักโบราณคดีที่มีชื่อว่า เบรดวูด (R. Braidwood) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago) และคัมเบล (H. Cambel) แห่งมหาวิทยาลัยอิสตันบูล (Istanbul) ในตุรกี ได้ขุดพบวัสดุชิ้นหนึ่งซึ่งทำมาจากเขาควาย และมีด้ามถือเมื่อปีพ.ศ. 2531 ซึ่งด้ามของวัสดุนั้น ถูกเคลือบด้วยแคลเซียม วัสดุนี้อยู่ในโบราณสถานที่ยูเนียนคายอนู (Cayonu) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของตุรกี โดยหมู่บ้านนี้อยู่ใกล้กับไทกริส (Tigris) มีประชากร 500 คน มีการวิเคราะห์ชิ้นส่วนนั้นด้วยกล้องจุลทรรศน์ แสดงให้เห็นว่ามันมีขนาด 4 เซนติเมตรและเป็นเส้นด้ายที่ทำมาจากใยไม้ โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 มิลลิเมตร ด้ายนี้ถูกทอในแนวตั้งมี 28 เส้น แนวนอนมี 40 เส้น

ดังนั้นผ้าจึงมีรูปแบบการทอเหมือนการสานตะกร้าในปัจจุบัน การวัดอายุของผ้าด้วยวิธีกัมมันตรังสีทำให้นักโบราณคดีทั้งสองคนรู้ว่าผ้ามีอายุ 9,000 ปี ข้อมูลนี้ชี้ นำให้วูเกลซังกับอาสาวด (G. Vogelsang – Eastwood) แห่งมหาวิทยาลัยเลเยเดน (Leiden) ในประเทศเนเธอร์แลนด์ตั้งข้อสันนิษฐานว่าเศษผ้าดังกล่าวคงเคยเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องนุ่งห่ม แล้วถูกนำไปใช้เป็นตัวพันด้ามเครื่องใช้ในบ้าน การซึมซับแคลเซียมบนด้ามที่ทำด้วยเชือกวางทำให้ใยผ้าไม่ถูกแมลงเจาะไช ตลอดเวลานาน 9,000 ปี และนั่นก็แสดงว่าชาวบ้านในสมัยนั้นรู้จักทอผ้า โดยการนำพืชไปแช่ในน้ำให้เปื่อยแล้วนำมาตีจนใยพืชแตกแยกเป็นเส้นใยและนำเส้นใยมาทอเป็นผ้า เพราะเครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัยหนึ่งในสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ (ผ้ายุคก่อนประวัติศาสตร์, ม.ป.ป., ย่อหน้า 2)

7. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน

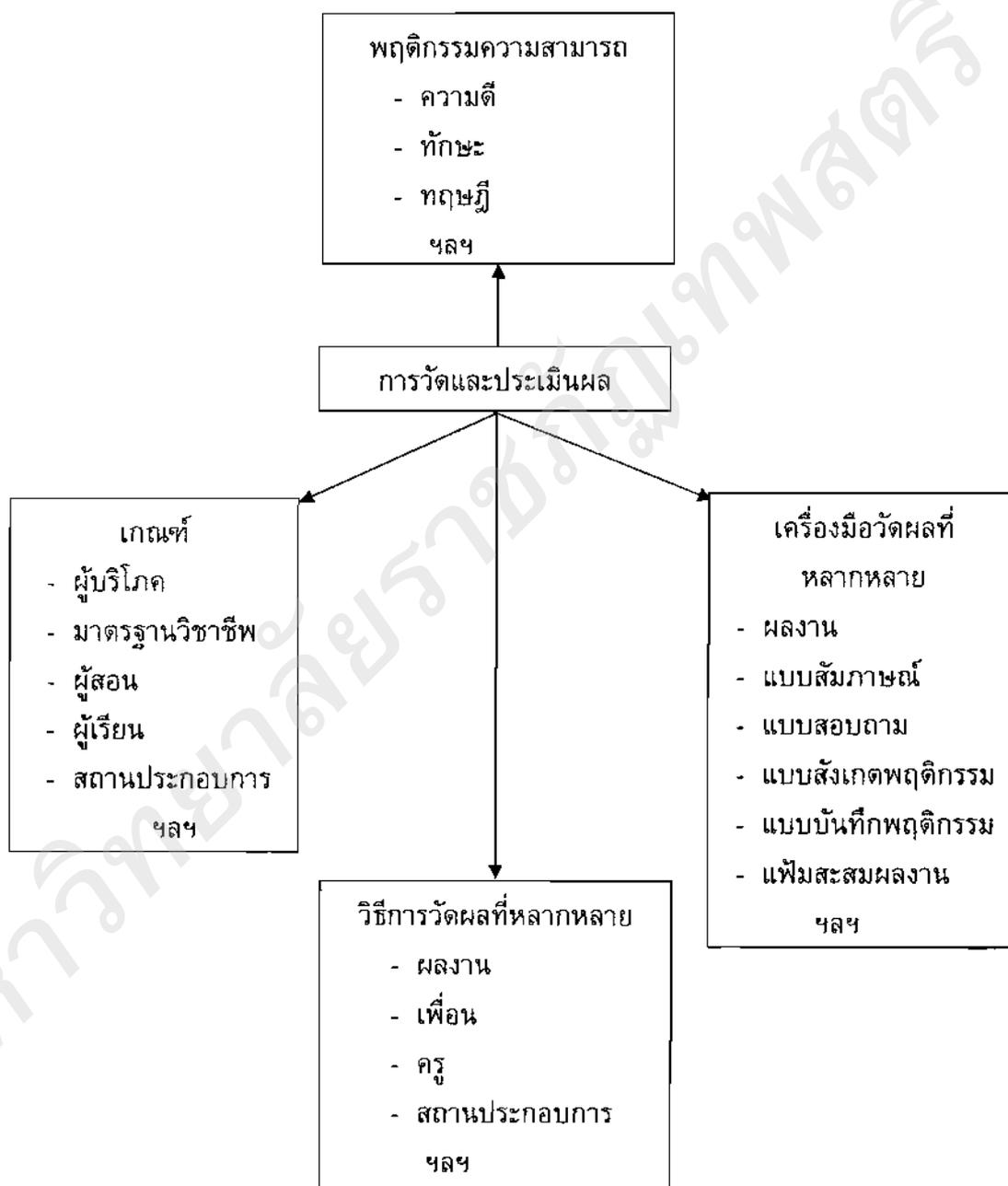
แนวการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วต้องมีผลงานเชิงประจักษ์ ผลงานที่เป็นรูปธรรมออกมา ซึ่งผลงานจะเป็นสิ่งสะท้อนความเป็นจริงของผู้เรียน ว่ารู้จริง ทำจริง ดีจริงหรือไม่ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่

1. พฤติกรรมความสามารถ เป็นความรู้ ทักษะ คุณความดีที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งดูได้จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาหรือรายหน่วย
2. เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือวัดความรู้ความสามารถที่มีหลายรูปแบบ เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบวัดทักษะ แบบสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติงาน แบบบันทึกพฤติกรรม แฟ้มสะสมผลงาน หรือเครื่องมืออื่น ๆ ที่ผู้สอนคิดได้
3. วิธีการวัดผลที่หลากหลาย เป็นการวัดและประเมินผลโดยการตรวจผลงานด้วยบุคคลหลายอย่าง เช่น ตรวจผลงานโดยเพื่อน ครูผู้สอน หรือผู้ปกครอง เป็นการวัดและประเมินผลสถานการณ์ต่าง ๆ หลายระยะ เช่น วัดผลก่อนเรียน วัดผลขณะเรียน วัดผลหลังเรียน เพราะฉะนั้นครูผู้สอนสามารถเลือกวิธีการวัดและประเมินผลได้หลายวิธี ทั้งนี้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ผู้สอน และโรงเรียน
4. เกณฑ์การวัดและประเมินผลกำหนดโดยผู้เรียน ผู้สอน รวมทั้งสถานประกอบการ ผู้บริโภค มาตรฐานวิชาชีพ ชุมชน และท้องถิ่น

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นการวัดพฤติกรรมความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลจะต้องหลากหลาย

วิธีการวัดผลก็ต้องหลากหลายด้วยเช่นกันและจะต้องมีเกณฑ์ซึ่งต้องมาจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพเป็นสำคัญ

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สรุปได้ดังภาพ 6

ภาพ 6 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ที่มา: (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 106)

การพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นเครื่องมือ เป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกระดับการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจที่กำลังเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการเมือง การปกครองที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งนักการศึกษาหลายคนได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 นัย ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาที่ใช้สอน
2. หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือสิ่งที่สังคมมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ว่าเด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรอีกด้วย

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546, หน้า 69) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความหมายหลายนัย เช่น หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเกณฑ์ที่คาดหวัง และยังหมายความรวมถึงกระบวนการวิชาที่กำหนดไว้ในแผนการเรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษาต่าง ๆ ตามช่วงเวลาจัดเตรียมไว้สำหรับกิจกรรมหนึ่ง ๆ ตามที่สถานศึกษากำหนด

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรตามแนวคิดของแมคเคนซี (Mackenzie, 1964) คือ หลักสูตร หมายถึง ข้อผูกพันของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในแง่ต่าง ๆ ซึ่งถูกเตรียมการไว้ภายใต้ทิศทางของโรงเรียน

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรตามแนวคิดของทรัม และมิลเลอร์ (Trump, & Miller, 1968) คือ หลักสูตร หมายถึง กิจกรรม

การเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมการไว้ และจัดให้แก่เด็กนักเรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

จากความหมายที่นักการศึกษาหลายคนกล่าวไว้ สามารถสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนที่เขียนขึ้นเพื่อเตรียมการไว้ในการกำหนดเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นความรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนและมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียน ให้ไปสู่จุดหมายทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ตามเกณฑ์ที่คาดหวังอันจะทำให้ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและพัฒนาดนตามความเหมาะสมในสังคมปัจจุบัน

2. ความหมายของหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม

การให้ความหมายของหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม โดยการศึกษาความหมายของหลักสูตรของนักการศึกษาหลายคนและนำแนวคิดเหล่านั้นมาเป็นหลักในการให้ความหมายหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม ดังนี้

หลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม หมายถึง แผนที่เขียนเพื่อเตรียมการกำหนดเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นความรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ พัฒนานักเรียนให้ไปสู่จุดหมายทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ตามเกณฑ์ที่คาดหวังอันจะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติการทอผ้าตามลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย คำอธิบายรายวิชา โครงสร้าง เนื้อหาสาระ เวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรจะสมบูรณ์ได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ เพื่อที่จะเป็นตัวชี้ว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้ถูกต้องครบถ้วน จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตรในทุก ๆ ด้าน ซึ่งนักการศึกษาหลายคนได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรที่สอดคล้องและสัมพันธ์กันดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8 – 9) ได้เสนอแนวคิดในการแบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรออกเป็น 9 ส่วน คือ

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. จุดประสงค์ของวิชา
5. เนื้อหา

6. จุดประสงค์การเรียนรู้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
8. การประเมินผล
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร

ที่สำคัญ ๆ ไว้ 9 ส่วน คือ

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. โครงสร้าง
4. คำอธิบายรายวิชา
5. ขอบข่ายเนื้อหา
6. เวลาเรียน
7. กิจกรรมการเรียนการสอน
8. สื่อการเรียนการสอน
9. การวัดและประเมินผล

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของ โบแชมพ์ (Beauchamp, 1981) คือ องค์ประกอบของหลักสูตร เป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งจะต้องเขียนไว้ในเอกสารหลักสูตร 4 ประการ คือ

1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
2. จุดมุ่งหมายทั่วไป
3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

ชีวรัตน์ สาลีประเสริฐ (2545, หน้า 35) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร

ที่สำคัญ ๆ ไว้ 9 ส่วน คือ

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. โครงสร้าง
4. คำอธิบายรายวิชา
5. ขอบข่ายเนื้อหา
6. เวลาเรียน
7. กิจกรรมการเรียนการสอน
8. สื่อการเรียนการสอน
9. การวัดและประเมินผล

จากการศึกษาและพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคนสรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ มี 9 ส่วน คือ

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. คำอธิบายรายวิชา
4. โครงสร้าง
5. เนื้อหาสาระ
6. เวลาเรียน
7. แผนการจัดการเรียนรู้
8. สื่อการเรียนรู้
9. การวัดและประเมินผล

4. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกระดับ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกันและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยนักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

ธารง บัวศรี (2542, หน้า 7 - 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อให้แน่ใจว่าเยาวชนแต่ละวัย แต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน กล่าวคือ มีแนวทางที่กำหนดไว้ว่าควรเรียนรู้วิชาอะไร เนื้อหาสาระมากน้อยแค่ไหน ควรได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีทักษะด้านใด ควรมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาอย่างไร เมื่อพิจารณาข้อความที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่จะให้ความมั่นใจได้ว่าเยาวชนรวมทั้งผู้เรียนทั้งหมดจะได้รับการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้ก็คือหลักสูตรนั่นเองโดยเฉพาะเมื่อมีหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนแล้ว เป็นที่หวังได้ว่าผู้เรียนแต่ละสาขา แต่ละระดับการศึกษาจะได้รับการศึกษาในแนวเดียวกัน ถึงแม้ว่าในการปฏิบัติผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์แตกต่างกันไปบ้าง แต่การเรียนการสอนย่อมจะมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาเพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดว่าผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม หลักสูตรจะเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างใ้่อย่างใดอีกด้วย

จากการศึกษาความสำคัญของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคนสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญ คือ เป็นองค์ประกอบของการจัดการศึกษาและเป็นแนวทาง

ในการจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียน ตลอดจนเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมาย

5. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายความหมาย ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 291) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการวางแผนภารกิจกรมการเรียนรู้อุทิศทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมาย และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

พิสมัย ถิระแก้ว (2541, หน้า 47) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรมีความหมาย 2 ลักษณะ คือ

1. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเดิมที่มีใช้อยู่แล้วให้ดีขึ้น มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาใช้แทนหลักสูตรเดิมซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรเดิมทั้งระบบ

สมพิศ วงษ์แหยม (2542, หน้า 14) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรหรือการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยหลักสูตรใหม่นี้จะต้องมีเนื้อหาสาระ โครงสร้าง กระบวนการ และองค์ประกอบต่าง ๆ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพสังคม เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 37) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ่า (Hilda Taba, 1962) คือ การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดหมายและวิธีการ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิด และความรู้สึกของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 37) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรตามแนวคิดของกู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียน จุดหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

จากการศึกษาความหมายของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวความคิดของนักการศึกษาหลายคนสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมกับโรงเรียน จุดหมาย วิธีการ กระบวนการวางแผน การจัดกิจกรรมทุกประเภท การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงรวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สภาพท้องถิ่น และสังคม

6. แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่ง หากต้องการให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่พัฒนาหลักสูตรควรศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน ซึ่งนักการศึกษาหลายคนได้เสนอขั้นตอนกระบวนการ การพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2532, หน้า 129) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า การจัดทำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้นจะต้องจัดทำหลักสูตรต้นแบบเสียก่อน เพื่อนำไปทดลองและแก้ไขจนแน่ใจว่าสามารถนำไปใช้ได้ โดยทั่ว ๆ ไป พร้อมทั้งเสนอแนะขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร
2. การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5. การเลือกเนื้อหาวิชา
6. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
7. กำหนดประสบการณ์เรียนรู้
8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
9. การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 76 – 77) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรโดยแบ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งทั้งสามระบบนี้ต้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คือ

1. ระบบร่างหลักสูตร มีด้วยกัน 4 ขั้นตอน ได้แก่
  - ขั้นตอนที่ 1 สิ่งที่กำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบหลักสูตรหลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรแบบบูรณาการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จแล้วก่อนนำไปใช้ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพโดยอาจจะใช้การประชุมสัมมนาหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ การทดสอบใช้หลักสูตรนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ จะต้องอาศัยการจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ระบบการใช้หลักสูตร มีด้วยกัน 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การขออนุมัติหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการแก้ไขแล้วเสนอหน่วยงานบังคับบัญชาเพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตรซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
2. การเตรียมงบประมาณ
3. การเตรียมความพร้อมของบุคคลและสถานที่
4. วัสดุหลักการ
5. บริการสนับสนุนอาคารและสถานที่
6. ระบบบริการและสถาบันการศึกษา
7. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการใช้หลักสูตรและบริการหลักสูตร ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดดังที่กล่าวไว้ว่า หลักสูตรแม้ว่าจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรใหม่ก็ไม่มีคามหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

3. ระบบการประเมิน เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรหรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรจะประเมินในส่วนใดบ้าง เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมินการสอนของผู้สอน ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ประเมินติดตามผลสำเร็จการศึกษา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลจากแหล่งนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้จัดให้เป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว โดยใช้การตีความอธิบายสรุปข้อมูลนั้น เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบจากการรายงานไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรต่อไป

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2550, หน้า 53) อธิบายถึงวัฏจักรของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร คือ ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลังจากได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และได้ทราบสภาพปัญหา ความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้ว ก็ถึงขั้นของการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอนเป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล การประเมินผลเป็นการกำหนดมาตรการให้ทราบว่า ควรจะวัดและประเมินอะไรบ้าง จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของหลักสูตร ในตำราที่ว่าด้วยการพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไปมักจะไม่นกล่าวถึงการวัดผลการเรียนโดยตรง เพราะการวัดผลการเรียนเป็นงานที่จัดทำโดยนักวัดผล และในทางปฏิบัตินั้นการวัดและประเมินผลการเรียนนั้นมักจัดทำระเบียบ

นันทิชัย หิรัญวงษ์ (2547, หน้า 17) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ่า (Hilda Taba, 1962) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม (diagnosis of needs)
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สังคมต้องการ (formulation of objectives)
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ครูจะต้องนำมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม (selection of content)

4. จัดลำดับขั้นตอน แก้ไขปรับปรุงขอบข่ายเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ในขั้นที่ 3 (organization of content)

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนให้สมบูรณ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (selection of learning experience)

6. จัดลำดับขั้นตอนและแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of learning experience)

7. สำรวจปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคน สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรแต่ละรูปแบบจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป แต่กระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรจะต้องเป็นระบบ มีความต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (cycle) ต้องกำหนดจุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์ของวิชา กำหนดมาตรการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และต้องมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สังคมและท้องถิ่น

7. การประเมินหลักสูตร

7.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้หลายความหมาย ดังนี้

วิชย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 30) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และนำผลมาใช้เปรียบเทียบกับระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดผลได้กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อหาข้อบกพร่องหรือปัญหาและพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 249) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพิจารณา การตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้น ๆ ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน เมื่อนำมาใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขบ้าง เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ หากทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

สุดใจ รอดสุวรรณ (2549, หน้า 19) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของเกย์ (Gay, 1991) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การประเมินผล การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบในขั้นตอนการตัดสินใจก่อนที่จะถึงจุดหมาย

จากการศึกษาความหมายของการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคน สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้น ๆ ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรต้องแก้ไขและตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

7.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากขึ้นตอนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรแต่ละขั้นตอนมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไปตามรายละเอียด ซึ่งนักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรดังนี้

นิคม ชมภูหลง (2544, หน้า 239) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าเมื่อได้นำไปใช้แล้วสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อตัดสินองค์ประกอบของหลักสูตรด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และสนองตอบความต้องการของผู้เรียนหรือไม่
3. เพื่อตัดสินหลักสูตรว่ามีข้อดีและข้อบกพร่องอะไรบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุง
4. เพื่อตัดสินการบริหารหลักการ กำหนดการนำไปใช้ในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่
5. เพื่อตัดสินการประเมินผลและการตรวจสอบผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่หลักสูตรคาดหวังหรือไม่

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 250) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ คือ เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้นโดยดูว่าหลักสูตรสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่

นันทิชัย หิรัญวงษ์ (2547, หน้า 20) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1950) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้เสนอขั้นตอนการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายกว้าง ๆ โดยวิเคราะห์ทรัพยากรของจุดหมาย คือ ผู้เรียน สังคม เนื้อหาสาระ และขอบเขตของจุดหมาย คือ จิตวิทยาการเรียนรู้อะไรและการศึกษา

2. กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน เฉพาะเจาะจงซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดในภายหลัง
  3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้
  4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ
  5. ประเมินผลโดยใช้วิธีต่าง ๆ หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  6. ถ้าไม่บรรลุจุดหมายที่วางไว้ จะต้องมีการตัดสินใจยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุจุดหมายที่วางไว้ก็อาจจะใช้ผลสะท้อนของหลักสูตรนั้นเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการกำหนดจุดหมายหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณค่าของหลักสูตร
- จากการศึกษาจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคนสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรเพื่อใช้ตัดสินคุณค่าของหลักสูตรทุก ๆ ด้านและที่สำคัญ คือ จะได้นำผลสะท้อนของหลักสูตรหรือข้อบกพร่องของหลักสูตรมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้ถูกต้องสมบูรณ์

การทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม

1. ประวัติหมู่บ้านหนองกระทุ่ม

ชุมชนบ้านหนองกระทุ่มสันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลเพราะประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองกระทุ่มเป็นเผ่าลาวครั้ง ซึ่งประชาชนของประเทศไทยส่วนหนึ่งเป็นชาวไทยลาวที่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยในช่วงต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์ อาจมีสาเหตุมาจากการหนีสงครามหรือสาเหตุอื่น ๆ ชาวไทยลาวมีหลายเผ่า ได้แก่ ลาวพวน ลาวโซ่งหรือลาวพุงดำ ลาวผู้ไท และลาวครั้ง เป็นต้น (หลงมากภาพักดี, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับบทความของสิ่งทอพื้นเมืองที่กล่าวถึงการทอผ้าในภาคกลางและประวัติการอพยพการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนชาวไทยลาวในประเทศไทย เนื่องจากการหนีสงครามหรือจากสาเหตุอื่น ๆ ซึ่งชาวไทยลาวมีหลายเผ่า ได้แก่ ลาวพวน ลาวโซ่งหรือลาวพุงดำ ลาวผู้ไท และลาวครั้ง เป็นต้น ชาวไทยลาวเหล่านี้เมื่อไปอาศัยอยู่ที่ใดจะรักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้โดยเฉพาะวัฒนธรรมการทอผ้า (การทอผ้าแบบพื้นบ้านพื้นเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ, ม.ป.ป., ย่อหน้า 6) เดิมบ้านหนองกระทุ่มตั้งอยู่ในตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ปัจจุบันได้แยกออกมาตั้งเป็นตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2536 เนื่องจากประชาชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผลผลิตและรายได้ของประชาชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยประชาชนประกอบอาชีพหลัก คือ การทำไร่อ้อย และสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง เพราะพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ของหมู่บ้านหนองกระทุ่ม

ได้รับน้ำจากการชลประทานของเขื่อนกระเสียว อาชีพรองหรืออาชีพเสริมของประชาชน บ้านหนองกระทุ่ม คือ การทอผ้า ซึ่งการทอผ้าของบ้านหนองกระทุ่มเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน หรือเฉพาะท้องถิ่น ได้แก่ ผ้าขาวม้า ห้าสี และผ้าห้าสี แม้ว่าในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคม จะเปลี่ยนไปมาก ประชาชนบ้านหนองกระทุ่มยังคงยึดอาชีพการทอผ้าเป็นอาชีพรองหรืออาชีพ เสริมต่อจากการทำไร่ ทำนาเหมือนเดิม จำนวนประชาชนในปัจจุบัน 4,900 คน จำนวนบ้าน ทั้งหมด 1,510 หลัง อาณาเขตของตำบลหนองกระทุ่มทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ อำเภอ หันคา จังหวัดชัยนาท ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครองอำเภอเดิมบางนางบวช, 2551, ย่อหน้า 3)

2. ความสำคัญของผ้า

ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มที่ให้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่ม ที่ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดกับร่างกายจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ และเพื่อให้เกิดความสวยงามน่ามอง นอกจากนี้ผ้ายังใช้ในการตกแต่งบ้านเรือน ผ้ามีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์จึงมีการทอผ้าเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยแบ่งความสำคัญของผ้าเป็น ความสำคัญในอดีตและความสำคัญในปัจจุบัน ดังนี้

ความสำคัญในอดีต

1. สามารถใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวัน ทั้งชายและหญิง เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าปลอกหมอน และผ้าชิ้น เป็นต้น
2. เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นอยู่ของแต่ละชุมชน
3. เป็นเครื่องแสดงถึงการแบ่งลักษณะอาชีพยามว่าง และใช้แสดงถึงเอกลักษณ์

ความสำคัญในปัจจุบัน

1. เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต
2. เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมไทย
3. เป็นอาชีพสร้างรายได้

(สิ่งทอพื้นเมือง, ม.ป.ป., ย่อหน้า 2)

3. ความเป็นมาและความหมายของการทอผ้าบ้านหนองกระทุ่ม

3.1 ความเป็นมาของการทอผ้าบ้านหนองกระทุ่ม

ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มที่ให้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่ม ที่ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ป้องกันอันตรายจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ และเพื่อทำให้เกิด ความสวยงามแก่ร่างกาย นอกจากนี้ผ้ายังใช้ในการประดับตกแต่งบ้านเรือน ก่อนที่จะนำผ้า

มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันควรศึกษา เลือกและใช้ผ้าให้ถูกต้องเหมาะสมกับเพศ วัย และกาลเทศะ (การส่งเสริมการทอผ้า, ม.ป.ป., ย่อหน้า 4)

นานมาแล้วยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่มนุษย์รู้จักการนำเครื่องนุ่งห่มมาปกปิดร่างกาย เริ่มจากการนำขนสัตว์ หนังสัตว์และเส้นใยจากพืชมาทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้าตลอดจนของใช้ต่าง ๆ หลังจากนั้นพัฒนาการของเครื่องนุ่งห่มก็ดำเนินต่อไปจากการที่ทอผ้าด้วยมือกลายมาเป็นใช้เครื่องจักรกลในการทอผ้า เพื่อเพิ่มจำนวนผ้าให้มีจำนวนมากขึ้นและทำให้ผ้ามีลวดลายสวยงามแปลกตา เมื่อผ้าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิต การทอผ้าจึงกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นในการสนองตอบต่อความต้องการของมนุษย์ทุกครัวเรือน วัฒนธรรมการทอผ้าเริ่มต้นจากครัวเรือนโดยการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งต่อ ๆ กันไป การทอผ้าจะพบเห็นได้ทั่วไปในทุกภูมิภาคของประเทศไทยด้วยเหตุผลของการเริ่มต้น คือ เพื่อใช้นุ่งห่มและนำไปทำเป็นสิ่งของเครื่องใช้ภายในครัวเรือนเป็นหลัก ต่อมาการทอผ้ากลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องจักรกลเข้ามามีบทบาทอย่างมาก จนเป็นเหตุให้การทอผ้าด้วยมือในแต่ละท้องถิ่นลดน้อยลงเพราะการใช้เครื่องจักรกลในการทอผ้าซึ่งสร้างความสะดวกสบายให้กับบุคคล (ผ้าทอยุคก่อนประวัติศาสตร์, ม.ป.ป., ย่อหน้า 2)

การทอผ้าของแต่ละท้องถิ่นเป็นสิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมแขนงหนึ่ง เป็นผลผลิตจากการผสมผสานลักษณะของภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานที่อยู่ของมนุษย์ เชื้อชาติ ตลอดจนเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอันเป็นรูปแบบแห่งการดำรงชีวิตของคนแต่ละกลุ่ม ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตน สีสันลวดลาย รวมถึงวัสดุที่ใช้ในการทอผ้าก็แตกต่างกันออกไป การทอผ้าของคนไทยไม่เพียงแต่สร้างความภูมิใจให้กับชนชาติไทยเท่านั้น แต่ยังสร้างชื่อเสียงไปทั่วโลกอีกด้วย ได้แก่ ผ้าลายตีนจก ผ้าไหมชนิดต่าง ๆ เป็นต้น ณ วันนี้เส้นใยที่ถูกถักทอสานขัดกันไปมาบนกี่เส้นแล้วเส้นเล่าจนเกิดเป็นผ้าผืนงามผืนแล้วผืนเล่าด้วยความชำนาญ ความอดทน ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความผูกพันของศิลปินผู้ถักทอต่อผลงานของตน เสียงก่เสียงกระแทกพึมพำยังคงส่งเสียงไม่เคยเลือนหายไปจากแผ่นดินไทย ในปัจจุบันผลงานจากการทอผ้า คือ ผ้าทอลวดลายและสีสันต่าง ๆ ได้ถูกนำมาใช้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สินค้าประเภทผ้าทอด้วยมือกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งและช่วยสร้างรายได้เสริมให้แก่คนไทยในแต่ละท้องถิ่นจึงทำให้เสียงก่เสียงกระแทกพึมพำยังคงส่งเสียงอีกต่อไป (สุภิตรา อนุศาสน์, ม.ป.ป., ย่อหน้า 4)

ประชาชนในตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นชาวไทยลาวเผ่าลาวครั้งมีการทอผ้าใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณที่ชาวไทยลาวอพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน ผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของลาวครั้ง คือ ผ้าขาวม้าห้าสี และผ้าห้าสี ซึ่งผ้าทอที่นิยมใช้กันส่วนมาก ได้แก่ ผ้าขาวม้าห้าสี ผ้าซิ่น ผ้าลายตีนจก และผ้าสีพื้น เป็นต้น ในระยะแรก ๆ การทอผ้าของชุมชนหนองกระทุ่มเป็นการทอผ้าแบบครบวงจร คือ เริ่มตั้งแต่การปลูกฝ้าย นำดอกฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย ย้อมสีจากสีธรรมชาติตามต้องการแล้วนำ

เส้นด้ายมาทอเป็นผืนผ้าตามลวดลายด้วยมือ ต่อมาผ้าทอได้ถูกยกระดับเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วตามยุคสมัยจึงใช้เส้นด้ายสำเร็จรูปเรียกว่า ผ้ายประดิษฐ์น้ำหนึ่ง กลุ่มสตรีแม่บ้านได้นำผ้าขาวมาห้ำหีดดัดเย็บเป็นเสื้อเพื่อสวมใส่และใช้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มสตรีแม่บ้านหนองกระทุ่ม ดังนั้นจึงมีการทอผ้าห้ำหีด เพื่อใช้ตัดเสื้อโดยเฉพาะ และลวดลายสีสันทของผ้าห้ำหีดเป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกฝ่ายในอำเภอเดิมบางนางบวช ซึ่งหน่วยงานราชการซื้อผ้าห้ำหีดไปตัดเป็นเสื้อสวมใส่ในงานสำคัญต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงาน ในอำเภอเดิมบางนางบวช เช่น งานกีฬาต้านยาเสพติด งานเทิดไท้องค์ราชัน งานประกวด รื้อขบวนรถบุปผาชาติ ระดับอำเภอและระดับจังหวัด โดยรื้อขบวนรถที่ตกแต่งด้วย ผ้าห้ำหีด ของบ้านหนองกระทุ่มได้รับรางวัลที่หนึ่ง ดังนั้นหน่วยงานที่เห็นความสำคัญของผ้าทอ คือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีส่งเสริมกิจกรรมผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณบุรี ตระหนักถึงความสำคัญของผ้าทอพื้นเมืองจึงได้เผยแพร่ผลงานการทอผ้าเพื่อเป็นการสืบสาน และอนุรักษ์ ผ้าสุพรรณ อันเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทยไว้ให้นุชนรุ่นหลัง พร้อมทั้งสร้างค่านิยมเกี่ยวกับภูมิปัญญาคนไทยให้คงอยู่อย่างมั่นคงสืบไป (สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดสุพรรณบุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 7)

3.2 ความหมายของการทอผ้าบ้านหนองกระทุ่ม

นักการศึกษา บทความเกี่ยวกับการทอผ้าและหน่วยงานทางราชการได้ให้ความหมายของการทอผ้าไว้หลายความหมาย ดังนี้

สุนทร สุขไทย (2549, หน้า 44) ได้ให้ความหมายของการทอผ้าไว้ คือ การทอผ้า หมายถึง กระบวนการนำเส้นใยด้ายมาถักทอให้เป็นผืนผ้า และการทำให้เส้นด้ายเส้นยืนที่ทำด้วยฝ้ายหรือเอ็นขัดกันเป็นมุมฉากกับเส้นด้ายพุ่งที่ทำด้วยฝ้าย ทอเป็นผืนผ้า เพื่อใช้สำหรับเป็นเครื่องนุ่งห่ม

บทความเกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองได้กล่าวถึงหลักการทอผ้าเบื้องต้น ที่นำเส้นด้ายเส้นยืนและด้ายเส้นพุ่งมาขัดกันเพื่อให้เกิดเป็นผืนผ้า โดยด้ายเส้นพุ่งและด้ายเส้นยืนอาจเป็นสีเดียวกันหรือต่างสีกันหรือนำเอาเส้นด้ายที่เป็นดินเงินหรือดินทองมาทอควบด้วย เพื่อให้ผ้ามีความมันระยับสวยงามยิ่งขึ้น (การส่งเสริมการทอผ้า, ม.ป.ป., ย่อหน้า 2)

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีได้กล่าวถึงกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองสุพรรณบุรีและกล่าวว่าผ้าทอเป็นสิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมพื้นบ้านที่ชาวบ้านทอไว้ใช้ในชีวิตประจำวันโดยนำเส้นฝ้ายมาทอสานกัน โดยมีเครื่องมือช่วยทำให้เส้นฝ้ายเป็นผืนผ้า และผ้าทอเป็นสิ่งแสดงถึงลักษณะทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนที่แตกต่างกันในด้านการแต่งกาย ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมทางจิตใจ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 5)

จากการศึกษาความหมายของการทอผ้าของนักการศึกษา บทความเกี่ยวกับการทอผ้าสรุปเป็นความหมายของผ้าทอบ้านหนองกระทุ่มได้ว่า ผ้าทอบ้านหนองกระทุ่ม หมายถึง สิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมที่เป็นกระบวนการนำเส้นฝ้ายมาถักทอสานขัดกันไปมาบนตัวก็

จนกลายเป็นผืนผ้าที่มีสีสันสวยงาม ลวดลายและรูปแบบเป็นผ้าห่าสี คือ ใช้ฝ้ายห่าสีสำหรับการทอผ้า 1 เครือ และกำหนดลายผ้าบริเวณกึ่งกลางของฝ้ายแต่ละสีต้องสลับสีฝ้าย 2 เส้น ทั้งฝ้ายเส้นยืนและฝ้ายเส้นพุ่ง ซึ่งสีของฝ้ายจะอยู่ภายในห่าสีที่กำหนด

4. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาบ้านหนองกระทุ่ม

4.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิดของนักศึกษามีดังนี้

ประเวศ วสี (2536) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิตของคนในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นวัฒนธรรม

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2538, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคมซึ่งได้สั่งสมปฏิบัติสืบต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้

นิคม ชมภูหลง (2542, หน้า 131) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้สึก ประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต โดยได้รับการถ่ายทอดและกลั่นกรองเป็นระยะเวลายาวนาน

จากการศึกษาความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความหมายของนักการศึกษาหลายคนสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งได้สั่งสมจนสามารถใช้เป็นแบบแผนในการแก้ปัญหาหรือการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันและมีการถ่ายทอดปฏิบัติสืบต่อกันมาในระยะเวลายาวนาน กลายเป็นวัฒนธรรม

4.2 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม

การให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่มโดยการศึกษาความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคน สามารถสรุปเป็นความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม คือ ความรู้ ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลบ้านหนองกระทุ่ม ซึ่งได้สั่งสมความสามารถในการทอผ้าลักษณะเฉพาะของลาวครั้ง โดยการกำหนดสีผ้า กำหนดลายผ้า (ผ้าห่าสี) กำหนดขั้นตอนการทอผ้า คือ 1) การดัดน้ำข้าว 2) การลงแป้งเส้นฝ้าย 3) การตากเส้นฝ้าย 4) การปั่นเส้นฝ้ายพันหลอดใหญ่ 5) การใส่หลอดฝ้ายเข้าก้านโอง 6) การเก็บฝ้าย 7) การใส่ฝ้ายเข้าดัก 8) การร้อยเส้นฝ้ายผ่านเข้าเขา 9) การใส่เส้นฝ้ายเข้าซี่พืม 10) การทอเส้นฝ้ายให้เป็นผืนผ้า และมีการถ่ายทอดปฏิบัติสืบต่อกันมาในระยะเวลายาวนานจนเป็นวัฒนธรรม

5. การอนุรักษ์และสืบสานการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม

5.1 การอนุรักษ์การทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม

วิธีการอนุรักษ์การทอผ้าของแต่ละท้องถิ่นทำได้หลายลักษณะ สามารถศึกษาการอนุรักษ์การทอผ้าได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีได้เผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมการทอผ้าพื้นเมืองสุพรรณ โดยเผยแพร่กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองสุพรรณบุรี: SILK RAED SUPHANBURI ได้แก่ ผ้าทอเมืองสุพรรณ ผ้าทอทุ่งก้านเหลือง ผ้าทอบ้านดอนมะเกลือ ผ้าทอบ้านวังทอง ผ้าทอบ้านหนองกระทุ่ม เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจทราบเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผ้าทอแต่ละหมู่บ้านซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ลาวพวน ลาวครั่ง ลาวโซ่งหรือลาวพุงดำ ลวดลายของผ้าที่ทอเป็นไปตามความเชื่อ พิธีกรรม ศาสตร์และศิลปะแห่งการทอผ้า การเผยแพร่ผ้าทอเมืองสุพรรณเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์และการสืบสานผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1)

การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ผ้าจากไทยวนเมืองราชบุรีโดยหน่วยงานทางราชการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานเอกชน แสดงวิธีการอนุรักษ์ผ้าจากไทยวนเมืองราชบุรี ดังนี้

1. จัดแสดงผ้าจากโบราณประเภทต่าง ๆ ไว้ที่พิพิธภัณฑ์ของจังหวัดราชบุรี
2. จัดประกวดผลงานศิลปะผ้าจากไทยวนโบราณประเภทต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ
3. สนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่ผลงานศิลปะผ้าจากไทยวนเมืองราชบุรี

ในการสัมมนาทางวิชาการทางวัฒนธรรมอยู่เสมอ

4. จัดเก็บรวบรวมลายผ้าจากไทยวนเมืองราชบุรี ประวัติช่างฝีมือทอผ้า และพัฒนาลายผ้าชนิดใหม่ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์

5. จัดการสอนการทอผ้าโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรียกว่า "ระบบ HAND-HI-TECH" ซึ่งผู้ฝึกทอผ้าสามารถเรียนรู้และฝึกฝนทอผ้าด้วยตนเองโดยดูลายผ้าได้จากหน้าจอคอมพิวเตอร์แทนการดูลายผ้าในกระดาษกราฟที่แขวนไว้หน้าทูกหรือก่ (การฟื้นฟูและอนุรักษ์ผ้าจาก, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1)

จากการศึกษาการนำเสนอวิธีการอนุรักษ์ผ้าทอของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดราชบุรี สรุปได้ว่าการอนุรักษ์ผลงานการทอผ้า คือ ผ้าทอ เพื่อให้สิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมพื้นบ้านที่ประดิษฐ์จากเส้นฝ้ายบ้านหนองกระทุ่มซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตนเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนเผ่าลาวครั่งให้คงอยู่ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. เผยแพร่ผลงานผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณผ่านทางอินเทอร์เน็ตอยู่เสมอ
2. จัดแสดงผลงานผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณประเภทต่าง ๆ ไว้ที่พิพิธภัณฑ์
3. จัดประกวดผลงานศิลปะผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณประเภทต่าง ๆ อยู่เสมอ

4. ขอความร่วมมือจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีสนับสนุนส่งเสริมเผยแพร่ศิลปะผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณในการสัมมนาวิชาการทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรีเสมอ ๆ

5. จัดเก็บลายผ้าพื้นเมืองสุพรรณ ประวัติช่างฝีมือทอผ้า และพัฒนาลายผ้าชนิดใหม่ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์

6.2 การสืบสานการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม (ผ้าพื้นเมืองสุพรรณ)

การดำเนินการสืบสานการทอผ้าสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะซึ่งสามารถศึกษาได้จากแนวคิดของนักการศึกษาและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

สุนทร สุขไทย (2549, บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงลักษณะของการสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนบ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย การสืบสานการทอผ้าในอดีตของชุมชนบ้านหาดเสี้ยวเป็นวิธีซึมซับโดยไม่มีการสอน เพียงเห็นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทอผ้าก็เข้าไปช่วยและสามารถทอผ้าได้ ส่วนในปัจจุบันนอกจากวิธีการสืบสานการทอผ้าด้วยการดู และการเข้าไปช่วยทอผ้าแล้วยังมีการสอนทอผ้าให้นักเรียนในโรงเรียนด้วย

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีดำเนินการสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองสุพรรณซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยเผยแพร่เป็นข่าวสารทั้งทางอินเทอร์เน็ตและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มการทอผ้าพื้นเมืองสุพรรณบุรี: SILK RAED SUPHANBURI

จากการศึกษาการสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนบ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และบทความการเผยแพร่กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณบุรีของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่าการสืบสานการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่มเป็นการถ่ายทอดความรู้เรื่องสิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมพื้นบ้านที่ประดิษฐ์จากเส้นฝ้ายจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งต่อ ๆ ไปโดยมีการสอนทอผ้าให้นักเรียนทั้งที่บ้านและในโรงเรียน เพื่อให้มีบุคคลสืบสานการทอผ้าซึ่งเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนบ้านหนองกระทุ่มตลอดไป

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนจนประสบผลสำเร็จเป็นส่วนหนึ่งของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งนักการศึกษาและหน่วยงานทางราชการได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 29) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผล

มาจากการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ทั้งมวลที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง

กรมวิชาการ (2546, หน้า 3) ได้ให้หลักการการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนด และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน

ไพโรจน์ เมฆอรุณ (2551, หน้า 40) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ในเรื่องไวยากรณ์และการผันอักษรของนักเรียน หลังจากเรียนด้วยชุดการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งวัดได้จากคะแนนการทำแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องไวยากรณ์และการผันอักษร

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความสามารถของนักเรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ในเรื่องการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม หลังจากได้รับการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทอผ้าทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ไปในทางพัฒนาที่ดีขึ้น โดยสามารถทอผ้าได้และบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2. คุณลักษณะของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส่วนประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ คุณลักษณะของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

ไพศาล หวังพานิช (2526, หน้า 137) ได้แบ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอนซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปของการกระทำจริงให้ออกเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปะศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้ต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (performance test)

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยใช้ "ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์" (achievement test)

คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ ความคิด (cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ทางด้านสติปัญญาและสมอง ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถที่ระลึกถึงเรื่องราวประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้

1.2 ด้านความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่องย่อ การแปลความหมาย การตีความหมาย และขยายความหมายของเรื่องได้

1.3 ด้านการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือหลักวิชาที่เรียนมาแล้วไปใช้ในสถานการณ์จริง ๆ หรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

1.4 ด้านการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ หรือวัตถุดิบของเพื่อต้องการค้นหาสาเหตุเบื้องต้น หาความสัมพันธ์ระหว่างใจความระหว่างส่วนรวม ระหว่างตอน ตลอดจนหาหลักการที่แฝงอยู่ในเรื่อง

1.5 ด้านการสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถนำเอาความรู้มาจัดระบบใหม่เป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม มีความหมายและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม

1.6 ด้านการประเมินค่า หมายถึง การวินิจฉัยคุณค่าของบุคคล เรื่องราว วัสดุสิ่งของอย่างมีหลักเกณฑ์

2. ด้านความรู้สึก (affective domain) พฤติกรรมด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต พัฒนาการในด้านความรู้สึก คุณค่า ความซาบซึ้งและเจตคติต่าง ๆ ของผู้เรียน

3. ด้านการปฏิบัติ (psycho – motor domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติ และดำเนินการ เช่น การทดลอง เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีลักษณะเป็นเครื่องมือการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสามารถศึกษาได้จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายคน ดังนี้

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2536, หน้า 146 – 147) ได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 2 พวก คือ

1. แบบทดสอบของครู (teacher made test) หมายถึง ชุดคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บกพร่องที่จุดไหน จะได้สอนซ่อมเสริมอย่างไร หรือเป็นการวัดความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนใหม่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดสอบหาคุณภาพหลายครั้งจนกระทั่งแบบทดสอบมีคุณภาพดีพอ จึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้นสามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบผล เพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนในเรื่องใด ๆ ก็ได้

แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือดำเนินการสอน บอกวิธีการสอน และมีการบอกมาตรฐาน
ในด้านการแปลคะแนนด้วย

บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 50 – 51) ได้เสนอลักษณะของเครื่องมือที่ใช้
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (criterion referenced test) หมายถึง แบบทดสอบ
ที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนใช้สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบ
มีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดผลตรงตามจุดเป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบ
ในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (norm referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้าง
เพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนก
ผู้สอบตามความเก่ง ความอ่อนได้ดีเป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบประเภทนี้ การรายงานผล
การสอบอาศัยคะแนนมาตรฐานซึ่งเป็นคะแนนที่ใช้ความสามารถในการให้ความหมาย และ
แสดงถึงศักยภาพของบุคคลนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดหนึ่งซึ่งสามารถ
สร้างเป็นแบบทดสอบที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ โดยนักการศึกษาหลายคนกล่าวถึงคุณลักษณะ
ของแบบทดสอบที่ดี ดังนี้

ชวาล แพร์ดีกุล (2520, หน้า 123 – 136) ได้เสนอคุณลักษณะของแบบทดสอบ
ที่ดีไว้ดังนี้

1. ต้องเที่ยงตรง (validity) หมายถึง คุณสมบัติที่จะทำให้ผู้ใช้บรรลุ
ถึงวัตถุประสงค์ แบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงสูง คือ แบบทดสอบที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการ
จะวัดผลได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย

2. ต้องยุติธรรม (fair) คือ คำถามที่ดีจะไม่ชี้แนะให้เด็กฉลาดเดาได้ถูกหรือ
เด็กขี้เกียจดูหนังสือเพียงสวท ๆ ก็ตอบได้ ข้อสอบที่ดีจะต้องไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
โดยเฉพาะ

3. ต้องถามลึก (searching) คือ คำถามจะไม่ถามเพียงความรู้ ความจำแต่จะต้อง
ให้นักเรียนนำความรู้จากตำราไปวิเคราะห์ ไปขยายและนำไปใช้ คำถามที่ดีนั้นนักเรียนจะตอบ
ได้ต้องใช้สมองคิด

4. ต้องยั่วยุเป็นตัวอย่าง (exemplary) คือ คำถามจะต้องท้าทายให้นักเรียนคิด
และประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น เมื่อสอบแล้วเกิดรอยประทับใจที่ดี

5. ต้องจำเพาะเจาะจง (definite) คือ เมื่อนักเรียนอ่านคำถามแล้วก็จะเข้าใจ
แจ่มชัดว่าครุถามอะไร ต้องการให้คิดให้ทำอะไร คำถามจะต้องไม่คลุมเครือ

6. ต้องเป็นปรนัย (objectivity) คือ มีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

6.1 มีความแจ่มชัดในความหมายของคำถาม

6.2 มีความแจ่มชัดในวิธีการตรวจหรือมีมาตรฐานการให้คะแนน

6.3 มีความแจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนนนั้น ๆ

7. ต้องมีประสิทธิภาพ (efficiency) คือ ข้อสอบจะต้องให้คะแนนที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด ภายในเวลา แรงงานและการลงทุนที่น้อยที่สุด

8. ต้องมีความยากพอเหมาะ (difficulty) คือ ข้อสอบที่ดีนั้นคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่สอบได้ควรจะเท่ากันหรือสูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มเล็กน้อย

9. ต้องมีอำนาจจำแนก (discrimination) คือ ข้อสอบที่ดีจะสามารถแยกนักเรียนออกเป็นประเภท ๆ ได้ทุกชั้นทุกระดับ อำนาจจำแนกที่ดีเด็กเก่งจะตอบถูกมากกว่าเด็กอ่อนเสมอ

10. ต้องเชื่อถือได้ (reliability) คือ ข้อสอบที่ดีนั้นจะสามารถให้คะแนนได้คงที่แน่นอน

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับส่วนประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3 ส่วน สรุปเป็นคุณลักษณะของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี 2 แบบ คือ

- 1) การวัดผลด้านการกระทำจริงให้เห็นเป็นผลงาน เช่น ผ้าทอ กระเป๋าสานจากผักตบชวา ที่สานจากไบลาน และพัดที่สานจากไม้ไผ่ เป็นต้น
- 2) การวัดด้านเนื้อหา เป็นการวัดพฤติกรรม ความสามารถด้านต่าง ๆ โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับด้านความรู้ ความคิด ความจำ การนำไปใช้ ด้านความรู้สึก และด้านการปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติ เช่น การทดลอง การเขียนแผนที่ความคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้า เป็นต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี 2 พวก คือ แบบทดสอบที่ครูเป็นผู้สร้าง และแบบทดสอบมาตรฐานที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้สร้าง

3. คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดีต้องเที่ยงตรง ยุติธรรม ตามหลักโดยให้นักเรียนคิดก่อนตอบ ต้องถามยั่วให้ผู้เรียนอยากตอบ ต้องถามจำเพาะเจาะจง ต้องเป็นปรนัย ต้องมีประสิทธิภาพ ต้องมีความยากพอเหมาะ ต้องมีอำนาจจำแนกที่ดี คือเด็กเก่งตอบถูกมากกว่าเด็กอ่อน และต้องเชื่อถือได้โดยคะแนนที่ได้คงที่แน่นอน

3. หลักเกณฑ์และแนวคิดทั่วไปที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบเพื่อนำไปใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องมีหลักเกณฑ์ในการสร้างตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคน ดังนี้

ศิริพร ทูเครือ (2544, หน้า 45 - 46) ได้เสนอแนวคิดการสร้างแบบทดสอบไว้ดังนี้

1. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดตามความมุ่งหมายทุกอย่างของการสอน ซึ่งการวางแผนการสอนนั้นครูจะต้องกำหนดเป้าหมายใหญ่และตั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะให้ชัดเจนว่าต้องการให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในด้านใด ตลอดจนตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการนิยมเรียกว่าจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จุดประสงค์นั้น ๆ จะสามารถวัดและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้ เมื่อทำการวัดผลการศึกษาแล้วจึงทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ในการทำการวัดผลควรวัดผลหลาย ๆ วิธี มิใช่วัดแต่ความรู้และทักษะเท่านั้น ควรมีการวัดตามจุดมุ่งหมายอื่น ๆ อีกด้วย เพื่อจะศึกษาดูว่านักเรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือไม่

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะวัดความเจริญงอกงามของนักเรียนที่เรียนว่าก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ หมายความว่าครูควรจะทราบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อสอนไปแล้วนักเรียนมีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่

3. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะเน้นความสามารถที่จะใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์หรือนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

4. การวัดผลควรจะเน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจของสิ่งที่เรียน เพื่อที่จะนำไปใช้ในระยะเวลาานาน ๆ เกี่ยวกับโครงสร้างและแนวคิด และควรเน้นความเข้าใจมากกว่าการจำข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียว

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้วัด ถ้าครูใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ ขีดจำกัดของข้อสอบ คือ การเลือกตัวแทนของเนื้อหาที่เรียนมาเขียนข้อทดสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนน การตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

6. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถวัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงทุก ๆ อย่างของผู้เรียนได้ สิ่งที่วัดเป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมเท่านั้น จึงต้องระวังในการเลือกตัวแทนให้ดี

งามดา เพชรคอน (2549, หน้า 45 - 46) ได้เสนอหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบ ดังต่อไปนี้

1. วัดให้ตรงกับจุดประสงค์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดผลตามจุดมุ่งหมายของการสอนทุกอย่าง และต้องมั่นใจว่าได้วัดสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในทุกวิชา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวัดให้ตรงและครบตามจุดประสงค์

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียน วัดการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูควรจะทราบว่าก่อนเรียนนักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ วิธีที่อาจช่วยได้ คือ การทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน

3. การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบ วัดพฤติกรรมตรง ๆ ของบุคคลได้ สิ่งที่วัดได้คือการตอบสนองต่อข้อสอบ ดังนั้นการแปลง จุดมุ่งหมายให้เป็นพฤติกรรมที่จะสอบวัดจะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง

4. การวัดผลการศึกษาโดยการทดสอบเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่จะวัดผลทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ในเวลาที่จำกัด สิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมั่นใจว่าสิ่งที่วัดนั้นเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีได้เพียงวัดเพื่อจะได้เกรดเท่านั้น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู เป็นเครื่องช่วยในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการสอบปลายภาคครั้งเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะวัดกระบวนการ เจริญงอกงามของนักเรียนได้

6. ในการให้การศึกษาที่สมบูรณ์ สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว กระบวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

7. การวัดผลการศึกษา มีความผิดพลาดเท่ากับของที่ซึ่งนำหนักจากตาชั่ง หยาบ ๆ อาจมีน้ำหนักต่างกับถ้ำซึ่งที่เป็นตาชั่งละเอียด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่าคะแนนที่สอบได้ = คะแนนจริง + ความผิดพลาดในการวัดผล

8. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ ให้เป็นประโยชน์หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์จริง

9. ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้โดยมาก คือ ข้อสอบ ขีดจำกัดของข้อสอบได้แก่ การเลือกตัวแทนของเนื้อหา เพื่อนำมาเขียนข้อสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนนและการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

10. ควรใช้ชนิดของข้อสอบหรือข้อคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอบ และจุดประสงค์ที่จะสอบวัด

11. ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน คะแนนที่สอบได้อาจแตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดผลการศึกษาจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมด้วย

12. ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น มีความยากง่าย พอเหมาะ มีระดับความยากง่ายของภาษาที่ใช้พอเหมาะ มีเวลาสอบนานพอที่นักเรียนส่วนใหญ่ จะทำข้อสอบเสร็จ

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายคนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวคิดทั่วไปในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรสร้างให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้และใช้วิธีการที่หลากหลาย ดังนี้

1. วัดผลด้านความรู้ ความเข้าใจมากกว่าความจำ
2. การวัดผลด้านความเจริญงอกงาม การเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทุก ๆ ด้านของนักเรียน
3. การวัดผลด้านผลงาน
4. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อให้ได้เกรดการเรียนรู้นักเรียนและเพื่อการพัฒนาการสอนของครู
5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรเน้นการวัดความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริง
6. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรใช้ข้อสอบหรือข้อคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ที่สอน และเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ

4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีตามแนวคิดของนักการศึกษา คือ

งามดา เพชรคอน (2549, หน้า 47 - 48) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ตามแนวคิดของเพรสคอตต์ (Prescott, 1961) สรุปผลการศึกษาว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนมีลักษณะดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกายและบุคลิกภาพท่าทาง
  2. องค์ประกอบทางความรัก ความอบอุ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดากับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว
  3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมและฐานะทางบ้าน
  4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
  5. องค์ประกอบแห่งพัฒนาการแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติของผู้เรียนต่อผู้เรียน
  6. องค์ประกอบทางบ้าน ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์
- จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ ร่างกาย อารมณ์ ครอบครัว สังคม สติปัญญา เจตคติที่ดีต่อการเรียนของนักเรียน รวมทั้งวิธีการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลความสามารถของนักเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อน – หลังใช้หลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยวัดผล 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถในการบอกความสำคัญของผ้า ความเป็นมาของการทอผ้า ความหมาย ความสำคัญ และบอกขั้นตอนของการทอผ้า จากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม บอกการวัดและประเมินผล การคิดราคาต้นทุนการผลิต การจัดการกับผลผลิต การอนุรักษ์และการสืบสานการทอผ้าได้

2. ด้านความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการอธิบายแหล่งที่มาของการทอผ้า อธิบายวิธีการ ขั้นตอนการทอผ้า อธิบายวิธีการเลือก ไม้ เก็บ บำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้า สามารถปฏิบัติการทอผ้าได้ และมีผลงานจากการทอผ้า คือ ผ้าทอ จากการศึกษาใบงาน ใบความรู้ รวมทั้งการสาธิตของครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ด้านการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้เรื่องการทอผ้าไปใช้ทอผ้าได้และนำผ้าทอได้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น นำผ้าทอไปใช้ตัดเสื้อ ผ่ากันเปื้อน ดัวหมอน ปลอกหมอน ย่ามและหมวก เป็นต้น

ผลงานผ้าทอของนักเรียน

1. ความหมายของผลงานผ้าทอของนักเรียน

ผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำงานหรือการทอผ้า อาจอยู่ในลักษณะของเอกสาร ชิ้นงาน หรือสิ่งของ ซึ่งเกิดจากการใช้ทักษะหรือความชำนาญในการทำงานของนักเรียน โดยสามารถศึกษาความหมายของผลงานจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 (2546, หน้า 278-726) ได้กล่าวถึงความหมายของงาน และ ผล ไว้ว่า งาน หมายถึง สิ่งหรือกิจกรรมที่ทำ ผล หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการกระทำ สรุปความหมายของผลงานตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ผลงาน หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการกระทำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 7) ได้กล่าวถึงทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนในการประยุกต์ความรู้และทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

บทความผลงานทางวิชาการ (ผลงานทางวิชาการ, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1) ได้กล่าวถึงความหมายของผลงานทางวิชาการไว้ว่า ผลงานทางวิชาการ หมายถึง เอกสารที่เขียนจากความรู้ ประสบการณ์ การศึกษาค้นคว้า และการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

โดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ความรู้เฉพาะที่เชื่อถือได้ พร้อมทั้งมีหลักฐานและการอ้างอิงประกอบ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

บทความเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน (ผลงานของนักเรียน, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1) ได้กล่าวถึงความหมายของผลงานของนักเรียนไว้ว่า ผลงานของนักเรียน หมายถึง เอกสาร ชิ้นงาน หรือสิ่งของที่นักเรียนทำตามความสนใจหลังจากได้เรียนรู้ตามลำดับ

จากการศึกษาความหมายของผลงานจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับความหมายของผลงานในลักษณะต่าง ๆ สรุปเป็นผลงานผ้าทอของนักเรียนได้ว่า ผลงานผ้าทอของนักเรียน หมายถึง ผืนผ้าที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้เรื่องการทอผ้าของนักเรียน เมื่อมีการฝึกฝนหรือฝึกปฏิบัติอยู่บ่อย ๆ นักเรียนมีความชำนาญ สามารถทอผ้าตามขั้นตอนได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมวัสดุ ได้แก่ 1) การต้มน้ำข้าว 2) การลงแป้งเส้นฝ้าย 3) การตากฝ้าย ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติกรทอผ้า ได้แก่ 1) การปั่นเส้นฝ้ายพันหลอดใหญ่ 2) การใส่หลอดฝ้ายเข้าก้านโอง 3) การเก็บฝ้าย 4) การใส่ฝ้ายเข้าในดวกี่ 5) การร้อยเส้นฝ้ายผ่านเข้าเขา 6) การใส่เส้นฝ้ายเข้าซี่พืม และขั้นตอนที่ 3 ผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการทอผ้า ได้แก่ การทอเส้นฝ้ายให้เป็นผืนผ้า

2. วิธีการสอนเพื่อให้เกิดผลงานผ้าทอของนักเรียน

วิธีการสอนเพื่อให้นักเรียนทอผ้าได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วและสามารถทอเส้นฝ้ายให้เป็นผืนผ้าได้สามารถทำได้หลายวิธีโดยสรุปจากวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคน ดังนี้

มาลินี จุฑะรพ (2539, หน้า 133) ได้กล่าวถึงการสอนเพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติควรดำเนินการให้ครบ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้ความรู้ในการฝึกทักษะเรื่องใดก็ตามผู้ฝึกจะต้องให้ความรู้ที่ว่าทักษะที่จะฝึกนั้นมีขั้นตอนอย่างไร อาจใช้วิธีการบรรยาย สาธิต หรือให้ดูวีดิทัศน์ สไลด์ ประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 ให้นักเรียนปฏิบัติในการฝึกทักษะจะต้องให้ความรู้ และให้ลงมือปฏิบัติจริง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและยืนยันว่าปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 3 ให้ทดสอบความถูกต้องรวดเร็วในการฝึกทักษะที่ดีจะต้องมีการทดสอบว่าทำได้ถูกต้องรวดเร็วเพียงใด ผู้ได้รับการฝึกทักษะมีความมั่นใจและสามารถปฏิบัติทักษะดังกล่าวได้โดยอัตโนมัติหรือไม่เพียงใด ถ้าทำได้ครบทั้ง 3 ขั้นตอนก็เป็นที่ยืนยันได้ว่าบุคคลเกิดทักษะขึ้นแล้ว

งามดา เพชรคอน (2549, หน้า 50) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติ ดังนี้ คือ วิธีสอนที่ทำให้เกิดทักษะ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาโดยการเรียบเรียงเนื้อหา นั้น ๆ จากง่ายไปหายาก โดยจะต้องอธิบายอย่างละเอียดและใช้วิธีการสาธิตอย่างช้า ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด แล้วจึงให้ผู้เรียนทดลองทำตามขั้นตอน

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอน เพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติ สรุปเป็นวิธีการสอนเพื่อให้เกิดผลงานผ้าทอของนักเรียนได้เพราะผลงานจะเกิดขึ้นได้ นักเรียนต้องมีทักษะ ซึ่งผู้สอนจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายาก โดยให้นักเรียนศึกษาจากวัสดุ อุปกรณ์ของจริง ศึกษารูปภาพขั้นตอนการทอผ้าประกอบคำอธิบายอย่างละเอียด ศึกษาใบงาน ใบความรู้และใช้วิธีการสาธิตอย่างช้า ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นขั้นตอนการทอผ้าแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด แล้วจึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการทอผ้าตามขั้นตอนโดยผู้สอนคอยสังเกต ให้คำแนะนำแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขณะปฏิบัติการทอผ้าเพื่อให้ได้ผลงาน คือ ผ้าทอที่ดี

3. การวัดและประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียน

3.1 แนวการวัดและประเมินผลงานตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลด้านผลงานการทอผ้า คือ ผ้าทอ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพของนักเรียนทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และทักษะปฏิบัติ ที่แสดงถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จของผลงานของนักเรียนที่ดีควรใช้การวัดผลตามสภาพจริง ดังนั้นต้องทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ตามแนวคิด ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 145) ได้ให้แนวทางในการวัดและประเมินผลซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อันเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment)

อุทุมพร จามรมาน (2547, หน้า 2) ได้กล่าวถึงการวัดผลตามสภาพจริง (authentic assessment) เป็นการตีค่าความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนที่เรียนโดยการปฏิบัติจริง บริการชุมชนจริง ฝึกงานในโรงงานจริง เป็นต้น ซึ่งการตีค่าความสามารถที่แท้จริงมีด้วยกันหลายลักษณะ ดังนี้

1. การออกแบบการตีค่าความสามารถ (performance) ที่แทนความสามารถได้ เช่น ตีค่าการเขียนของผู้เรียนจากที่เขียนจริง ตีค่าการทำการทดลองวิทยาศาสตร์ที่ทำจริง มิใช่ดูวิดีโอทัศน์หรือสมมุติสถานการณ์ขึ้น
2. เกณฑ์ในการตัดสินได้มาจากการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. การตีราคาโดยผู้เรียนเองเป็นเรื่องสำคัญ
4. ผู้เรียนต้องนำเสนอผลงานของตนต่อหน้าสาธารณชน และนำเสนอด้วยตนเอง
5. ใช้เวลานานพอสมควรในการได้ข้อมูลเพื่อประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวการวัดและประเมินผลงานตามสภาพจริง สรุปเป็นการวัดและประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียนได้ คือ เป็นการวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม โดยตีค่าความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนซึ่งปฏิบัติการทอผ้าจริงจนเกิดเป็นผลงาน คือ ผ้าทอ นักเรียนสามารถนำผ้าทอไปนำเสนอด้วยตนเองต่อสาธารณชนได้ และใช้เกณฑ์การตัดสินจากการกำหนดร่วมกันระหว่างนักเรียน ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียนตามสภาพจริง

การประเมินผลงานของนักเรียนตามสภาพจริง เพื่อวัดความสามารถในการปฏิบัติงานตามแนวคิดของนักการศึกษา และแหล่งข้อมูลดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 132 - 134) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีลักษณะสำคัญ คือ ใช้วิธีการประเมินกระบวนการ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของผู้เรียนในด้านการเป็นผู้ผลิต และกระบวนการที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนจดจำอะไรได้บ้าง

2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อจะวินิจฉัยผู้เรียนที่ควรส่งเสริมและส่วนที่จะแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ความสามารถ ความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล

3. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานทั้งของตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้

4. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอน การวางแผนการสอนของผู้สอนว่า สามารถตอบสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่

5. ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้

6. ประเมินด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 7) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ดังนี้

1. เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในการประยุกต์ความรู้และทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน จากงานที่ได้ปฏิบัติจริงหรือในสภาพจริงที่เห็นเป็นผลงาน เพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดได้ดีเพียงใด และปฏิบัติได้อย่างไร

3. เป็นการประเมินที่เน้นความสำเร็จของผู้เรียนจากงานที่ผู้เรียนเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบในแฟ้ม กล่องหรือกระเป๋าแล้วแต่ลักษณะของงาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถ เจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

จากการศึกษาลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สรุปเป็นลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียนตามสภาพจริง ได้ดังนี้

1. เป็นการประเมินพฤติกรรม ความสามารถของนักเรียนในการประยุกต์ความรู้ ทักษะต่าง ๆ นำมาใช้ในการสร้างผลงานในลักษณะที่เรียกว่า ผ้าทอ

2. เป็นการวัดและประเมินผลด้านผลงานผ้าทอที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการทอผ้าจริง ตามศักยภาพของนักเรียนในด้านการเป็นผู้ผลิต

3. เป็นการประเมินผลงานเพื่อพัฒนา ปรับปรุงความสามารถ ทักษะ กระบวนการ การทอผ้ากระทั่งเกิดเป็นผลงาน คือ ผ้าทอด้วยวิธีการที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

4. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงาน ทั้งของตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้

5. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอน และการวางแผนการสอนของผู้สอนว่า สามารถสอนได้ตอบสนองความสามารถ ความสนใจ ความต้องการของนักเรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่ และนักเรียนแสดงความสามารถ เจตคติ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหาวิชานั้น ๆ อย่างไร

3.3 วิธีการวัดและประเมินผลที่สำคัญของการวัดผลตามสภาพจริงของผลงานผ้าทอของนักเรียน

วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเป็นกระบวนการสังเกต การบันทึกผล และการรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 132 - 134) ได้กล่าวถึง วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่สำคัญ มีดังนี้

1. การสังเกต (observe) ทำให้สามารถเรียนรู้เรื่องราวของผู้เรียนแต่ละคนได้ การสังเกตที่ไม่ได้มีการเตรียมการในรายละเอียดต่าง ๆ หรือใช้วิธีการที่ไม่ดีจะขาดความเชื่อมั่น การใช้วิธีสังเกตโดยตรงทำให้ได้ข้อมูลที่ดี และในการสังเกตจะมีการสังเกต 2 อย่าง คือ การสังเกตตามกรอบ และการสังเกตไม่มีกรอบ ผู้สังเกตจะต้องเลือกว่าจะสังเกตตามกรอบหรือไม่มีกรอบ

1.1 องค์ประกอบของการสังเกตตามกรอบ มีลักษณะดังนี้

1.1.1 กำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการจะสังเกต

1.1.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกการสังเกต ซึ่งอาจใช้ตั้งแต่การบันทึกพฤติกรรมจนกระทั่งมาตราส่วนการประเมินค่า

1.1.3 อาจแจ้งรายการสังเกตให้ผู้รับการสังเกตหรือผู้เรียนทราบหรือไม่ก็ได้ แต่ผู้สังเกตต้องมีการวางแผนในการสังเกตเป็นอย่างดี

1.1.4 ต้องเจาะจงผู้รับการสังเกตหรือผู้เรียนที่คิดไว้แล้วว่าจะสังเกตใคร และสังเกตอะไร

1.2 องค์ประกอบของการสังเกตไม่มีกรอบ มีลักษณะดังนี้

1.2.1 ไม่ต้องระบุจุดประสงค์ของการสังเกต

1.2.2 เครื่องมือเพื่อบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ใช้กระดาษเปล่า

1.2.3 อาจสังเกตผู้รับการสังเกตหรือผู้เรียนคนใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่สังเกตอาจจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้

2. การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีการที่ดีที่สุด ทำให้รู้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนที่ไม่ได้สังเกตด้วยตนเองนั้น เหตุการณ์เป็นอย่างไร การสัมภาษณ์สามารถใช้อย่างกว้างขวาง เช่น สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

3. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ (performance assessment) เป็นการประเมินที่ต้องให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ ความรอบรู้ด้วยการปฏิบัติหรือผลิตผลงาน รูปแบบที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติมีหลายรูปแบบ เช่น การออกแบบการทดลอง การดำเนินการทดลอง การเขียนความเรียงซึ่งต้องการให้ผู้เรียนได้คิด ได้สังเคราะห์ หรือนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ และการทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วย

จากการศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลที่สำคัญของการวัดผลตามสภาพจริง สรุปเป็นวิธีการวัดและประเมินผลที่สำคัญของการวัดผลตามสภาพจริงของผลงานผ้าทอของนักเรียน ได้ดังนี้

1. ใช้การสังเกต (observe) เพื่อให้ทราบพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการทอผ้าตามสภาพที่เป็นจริงควรเลือกใช้การสังเกตตามกรอบ ซึ่งมีการกำหนดจุดประสงค์ มีเครื่องมือในการบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน การสังเกตอาจแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าหรือไม่แจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าก็ได้ ใช้การสังเกตนักเรียนทุกคน

2. ใช้การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีการที่ดีที่สุดและสามารถใช้ได้อย่างกว้างขวาง จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียนอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งสามารถสัมภาษณ์วิธีการทอผ้า ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะทอผ้า แนวทางแก้ไขปัญหา และความคิดเห็นในการจัดการกับผลผลิตที่ได้หรือผ้าทอจากนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ (performance assessment)

การประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียน เป็นการประเมินผลงานเป็นกลุ่มเพราะการทอผ้าใช้วิธีการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ขณะปฏิบัติการทอผ้าแต่ละขั้นตอนนักเรียนแต่ละกลุ่มต้องทำงานให้สัมพันธ์กันจึงจะเกิดผลงาน ดังนั้นจึงประเมินการทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วย

3.4 เกณฑ์การประเมิน (rubric) ของผลงานผ้าทอของนักเรียน

การประเมินผลงานที่ดี และเป็นที่ยอมรับทั้งผู้ประเมินและผู้รับการประเมิน ควรมีเกณฑ์ในการประเมินตามแนวคิดของนักการศึกษา คือ

กึ่งกาญจน์ สิริสุนทร (2550, หน้า 1) กล่าวถึงเกณฑ์การประเมิน (rubric) ว่าเป็นเครื่องมือในการประเมินผล 2 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการให้คะแนนซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ด้านต่าง ๆ ที่ใช้ในการพิจารณาชิ้นงาน ผลงานหรือการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินงานการเขียนจะพิจารณาวัตถุประสงค์ องค์ประกอบ รายละเอียด ส่วนของการเขียน และกลวิธีการเขียน เป็นต้น อีกประการหนึ่ง คือ ระดับคุณภาพของเกณฑ์แต่ละด้าน ซึ่งมีตั้งแต่ระดับดีเยี่ยม จนถึงต้องปรับปรุง

2. เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) ที่ใช้ในการประเมินผล การปฏิบัติ ซึ่งตรงกันข้ามกับแบบสำรวจรายการ (checklists) โดยปกติจะเรียกว่าแนวทาง การให้คะแนน (scoring guides) ประกอบด้วยเกณฑ์การประเมินผล การปฏิบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะ ใช้ในการประเมินผลการทำงานของนักเรียน หรือประเมินผลผลิตซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาเกณฑ์การประเมิน (rubric) ของนักการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นเครื่องมือการให้คะแนนการปฏิบัติงานหรือผลงานของนักเรียนด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ สรุปเป็น เกณฑ์การประเมิน (rubric) ผลงานผ้าทอของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การประเมิน (rubric) เป็น เครื่องมือการให้คะแนนผลงานผ้าทอของนักเรียนด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ เกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลงานผ้าทอของนักเรียน และระดับคุณภาพหรือระดับคะแนน เกณฑ์จะบอก ผู้สอนหรือผู้ประเมินว่าผลงานผ้าทอ จะต้องพิจารณาสิ่งใดบ้าง ระดับคุณภาพหรือระดับคะแนน จะบอกว่าผลงานผ้าทอสมควรจะได้ระดับคุณภาพหรือระดับคะแนนนั้น ๆ ของเกณฑ์ แต่ละตัวมีลักษณะอย่างไร เกณฑ์การประเมินจะเป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะ (specification) ของผลงานผ้าทอในเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณหรือทั้ง 2 ประการรวมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ เป้าหมายของการประเมิน

4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดผลงานผ้าทอของนักเรียน

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือวัดความสามารถ ด้านการปฏิบัติงานหรือผลงาน เพื่อใช้สังเกตการณ์ประเมินผลงานผ้าทอ สามารถศึกษาได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

สวัสดิ์ ประทุมราช (2524, ย่อหน้า 2) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวัดผล ด้านทักษะปฏิบัติไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์งานเพื่อกำหนดขอบข่ายของงาน
2. กำหนดมิติและหัวข้อการปฏิบัติงาน
3. เขียนข้อกระทงที่แสดงพฤติกรรมตามหัวข้อที่กำหนด
4. วิจัยความครอบคลุมและความเกี่ยวข้องของผู้เชี่ยวชาญในสาขา
5. การแก้ไข ปรับปรุง เป็นแบบประเมินขั้นสุดท้าย
6. การกำหนดคะแนนของแบบประเมิน
7. การหาอำนาจจำแนกรายข้อ
8. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ
9. การหาค่าความเที่ยงตรงของผู้ประเมิน
10. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือวัดผลด้านทักษะปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่ามุ่งหวังให้ผู้เรียน เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านใด

2. กำหนดลักษณะของงานที่จะประเมิน
3. กำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่ต้องการได้
4. สร้างเครื่องมือ
5. กำหนดวิธีการให้คะแนน

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาและคู่มือการอบรมสัมมนาของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดผลสรุปเป็นขั้นตอน ในการสร้างเครื่องมือวัดผลงานผ้าทอของนักเรียนได้ดังนี้

1. ศึกษาความมุ่งหมายของหลักสูตรว่ามุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ ทางด้านใด

2. กำหนดหัวข้อของผลงานผ้าทอที่จะประเมิน
3. กำหนดเงื่อนไขการประเมิน
4. กำหนดวิธีการให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์การประเมิน (rubric)

เจตคติต่อการเรียน

1. ความหมายของเจตคติต่อการเรียน

ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการทอผ้าตามแนวคิดของนักการศึกษา คือ เจตคติบางครั้งเรียกว่าทัศนคติ (attitude) ซึ่งสามารถศึกษาความหมายของเจตคติได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

สงวน ศรีวิรัชชัย (2527, หน้า 61) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติหมายถึง สภาพความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงประเมินที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น วัตถุ สถานการณ์ ความคิด ผู้คน เป็นต้น ซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 54) ได้กล่าวถึง เจตคติเป็นความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดเป็นพฤติกรรมออกมา ซึ่งอาจเป็นในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคดียังไม่เป็นพฤติกรรมที่แท้จริงแต่เป็นตัวกำหนดให้เกิดพฤติกรรม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2544, หน้า 13) ได้กล่าวถึง เจตคติ หมายถึง ทำที่หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก และองค์ประกอบด้านแสดงพฤติกรรม เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เกิดประสบการณ์เป็นไปตามลักษณะของเจตคติที่มีเป้าหมาย มีทิศทาง มีความเข้มข้น และมีลักษณะค่อนข้างคงทนแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้

พิชิต ฤทธิจรูญ (2549, หน้า 223) ได้กล่าวถึง เจตคติเป็นความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้นจิตใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุนหรือต่อต้าน ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายคนเกี่ยวกับความหมายของเจตคติสรุปเป็นความหมายของเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่มได้ คือ เจตคติต่อการเรียน หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาของนักเรียนต่อการเรียน อันมีผลมาจากองค์ประกอบด้านปัญญา ด้านอารมณ์ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมซึ่งเป็นตัวกำหนดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีหรือไม่ดีในการเรียนอย่างมีทิศทาง อย่างมีเป้าหมาย มีความเข้มข้นและมีลักษณะค่อนข้างคงทนแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้

2. องค์ประกอบของเจตคติต่อการเรียน

สิ่งที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบของเจตคติต่อการเรียนศึกษาได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 13) กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติมี 3 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านปัญญา (cognitive component) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (affective component) และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (behavioral component) องค์ประกอบทั้ง 3 ประการเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เกิดประสบการณ์อย่างมีเป้าหมาย (target) มีทิศทาง (direction) มีความเข้มข้น (intensity) และมีลักษณะค่อนข้างคงทนแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้

บทความเกี่ยวกับการแสดงออกด้วยเจตคติ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก (affect) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติ ที่เชื่อว่าเป็นผลของการเรียนรู้ที่ได้จากพ่อแม่ ครูอาจารย์ และเพื่อนวัยเดียวกันเป็นเจตคติที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ การชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์ เช่น การรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อนาย การชอบหรือไม่ชอบดนตรี งานศิลปะ อาหารบางชนิด เป็นต้น ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นสภาพทางอารมณ์ควบคู่ไปกับการประเมิน (evaluation)

2. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับความนึกคิด (cognition) เป็นอีกส่วนหนึ่งของเจตคติที่เป็นด้านความรู้ การรับรู้ ความเห็นและความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีที่มาจากกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลเชิงตรรกะเป็นหลัก จึงเป็นเจตคติที่ผ่านการประเมินของผู้นั้นแล้ว เช่น ความเชื่อ

3. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรม (behavior) เป็นเจตคติอีกส่วนหนึ่งของบุคคลที่ตั้งใจที่จะกระทำต่อคนอื่นหรือวัตถุสิ่งของด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การแสดงความเป็นมิตร ให้ความอบอุ่น หรือก้าวร้าว เป็นปฏิบัติหรือเลื้ออาทร เป็นต้น แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้น ตัวอย่างเช่น ถ้ามีบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย หรือมีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย แนวโน้มพฤติกรรมผู้นั้นก็จะรับฟัง เคารพต่อสิทธิผู้อื่น ชอบการเข้ามีส่วนร่วมหรือแสวงหาความร่วมมือ ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีเจตคติไม่ดีในเรื่องนี้ ก็จะแสดงพฤติกรรมต่อต้าน ถอยหนีหรือ หลีกเลี่ยงต่อเหตุการณ์เหล่านั้น (การแสดงออกด้วยเจตคติ, ม.ป.ป., ย่อหน้า 6)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติจากคู่มือการอบรมสัมมนาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและบทความที่แสดงออกถึงเจตคติ สรุปเป็นองค์ประกอบของเจตคติต่อการเรียนรู้ได้ 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบด้านปัญญาเป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับความคิด กระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลเชิงตรรกะเป็นหลัก 2) ด้านอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเชื่อว่าเป็นผลของการเรียนรู้จาก พ่อ แม่ ครู และเพื่อนเป็นความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของบุคคลหรือนักเรียนที่ตั้งใจกระทำต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใดซึ่งเกิดมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้เป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดประสบการณ์อย่างมีเป้าหมาย มีทิศทาง มีความเข้มข้น และเป็นตัวกำหนด

พฤติกรรม การกระทำที่สอดคล้องกับความรู้สึกเกิดขึ้นในตัวของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ความรู้สึกเป็นสิ่งกำหนดเจตคติของนักเรียนในทางดีหรือไม่ดี ถ้าความรู้สึกดีก็ชอบ ถ้ารู้สึกไม่ดี ก็ไม่ชอบเรียน มีลักษณะค่อนข้างคงทนแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้

3. การพัฒนาและการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียน

การพัฒนาแบบวัดเจตคติมีหลายวิธีตามผู้พัฒนาที่นิยม ได้แก่ วิธีของเอร์สโตน วิธีของลิเคอร์ท และวิธีของพีชบายน์และไอเซน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 13) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบวัดเจตคติไว้ดังนี้

1. การพัฒนาแบบวัดเจตคติตามวิธีของเอร์สโตน ประกอบด้วย การกำหนด เป้าหมายของเจตคติที่ต้องศึกษา การรวบรวมข้อความคิดเห็น การให้กลุ่มผู้ตัดสินพิจารณา ข้อความและกำหนดค่าข้อความคิดเห็น การคำนวณค่าประจำข้อ ค่าการกระจาย ของความคิดเห็นของผู้ตัดสิน การคัดเลือกข้อความเพื่อนำไปใช้วัดเจตคติและการตรวจสอบ คุณภาพของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับ

2. การพัฒนาแบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ท ประกอบด้วย การกำหนด เป้าหมายของเจตคติที่ต้องการศึกษา การเขียนข้อความ การกำหนดคำตอบและน้ำหนักของ คะแนนตัวเลือก การคัดเลือกข้อความ และการตรวจสอบคุณภาพของการวัดเจตคติทั้งฉบับ

3. การพัฒนาแบบวัดเจตคติตามวิธีของพีชบายน์และไอเซน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายของเจตคติที่ต้องการศึกษา การสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับผล ของการกระทำ การคัดเลือกความเชื่อเด่นชัด การนำความเชื่อที่คัดเลือกได้ไปสร้างข้อคำถาม การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับ

การสร้างแบบวัดเจตคติเป็นการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก เป็นเรื่องการประเมินความรู้สึกของบุคคลว่าพอใจต่อสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด ในการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธี ของลิเคอร์ท (Likert's scale) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 223 - 226)

แบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert's scale) ผู้สร้างแบบวัดนี้ คือ R.A. Likert โดยใช้หลักการวัดค่ารวม (summative scale) ลักษณะที่สำคัญของการวัดแบบนี้ คือ กำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วงหรือ 5 ระดับ ดังนี้ 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) 4 (เห็นด้วย) 3 (ไม่แน่ใจ) 2 (ไม่เห็นด้วย) และ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) แบบวัดจะประกอบด้วยข้อความที่ แสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวก ทางลบ และมีจำนวนเท่า ๆ กัน มีการประเมิน น้ำหนักความรู้สึกของข้อความ หรือกำหนดน้ำหนักและการตอบแต่ละตัวเลือก ภายหลังจากที่ ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว

การสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert's scale) มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเป้าเจตคติ (attitude object) ที่ต้องการที่จะศึกษาหรือต้องการวัด ซึ่งอาจจะเป็นคน วัตถุสิ่งของ องค์กร สถาบัน อาชีพ วิชา นโยบาย ฯลฯ เช่น เจตคติต่ออาชีพนักการเมือง เจตคติต่อวิชาภาษาไทย เจตคติต่อโรงเรียน เจตคติต่อนโยบายการจัดระเบียบสังคม เป็นต้น

2. ให้ความหมายหรือระบุขอบข่ายของเป้าเจตคติที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจนว่าประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง เพื่อให้สามารถเขียนข้อความแสดงความรู้สึกต่อเป้าเจตคตินั้นได้อย่างครอบคลุมชัดเจน

3. เขียนข้อความแสดงความรู้สึก ต่อเป้าเจตคติที่ต้องการจะวัดให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 2 ให้มีข้อความทั้งทางบวกและทางลบมากพอเมื่อวิเคราะห์แล้วเหลือจำนวนข้อความที่ต้องการนำไปใช้วัดเจตคติได้ ข้อความควรมีลักษณะดังนี้

3.1 เป็นข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งที่ต้องการวัดสามารถโต้แย้งได้ ไม่ใช่ข้อเท็จจริง

3.2 เป็นข้อความที่มีความสมบูรณ์ชี้ชัดประเด็นเดียว

3.3 เป็นข้อความที่มีความแจ่มชัด สั้น กะทัดรัด

3.4 เป็นข้อความที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่ศัพท์เทคนิคทางวิชาการ

3.5 เป็นข้อความง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

3.6 หลีกเลี่ยงการใช้คำคุณศัพท์หรือคำกริยาวิเศษณ์ เช่น เสมอ ๆ บ่อย ๆ ไม่เคย ไม่มีเลย ทั้งหมด เป็นต้น

3.7 ไม่ควรใช้ประโยคปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อน เพราะอาจทำให้ผู้สอบเข้าใจได้ง่ายหรือสับสน

4. ตรวจสอบข้อความที่พิมพ์ไว้ โดยตรวจสอบด้วยตนเองหรือให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษา ความถูกต้องเหมาะสมการใช้ภาษา ความสอดคล้องกันกับรูปแบบการตอบที่กำหนดไว้ว่าควรใช้รูปแบบของการตอบแบบใด เช่น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ชอบมากที่สุด	ชอบมาก	ปานกลาง	ชอบน้อย	ชอบน้อยที่สุด

5. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยการทดลองใช้แบบวัดเจตคติกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้ รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับด้วย

6. กำหนดการให้คะแนนการตอบของแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปนิยมกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) สำหรับข้อความทางบวกและ 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) สำหรับข้อความทางลบ การกำหนดคะแนนลักษณะนี้เรียกว่า Arbitrary Weighting method

7. จัดชุดแบบวัดเจตคติ เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดแล้วให้จัดชุดแบบวัดเจตคติ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีจำนวนข้อความตั้งแต่ 20 ข้อขึ้นไป เพราะถ้าแบบวัดมีจำนวนข้อน้อย ความเชื่อมั่นมักจะมีค่าน้อย ความเที่ยงตรงก็ไม่มีดี

จากความหมายของเจตคติ องค์ประกอบของเจตคติ การพัฒนาและการสร้างแบบวัดเจตคติดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าเจตคติต่อการเรียน เป็นความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทางบวก เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง ชอบมากที่สุด เห็นด้วย ชอบมาก ในทางลบ เช่น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ชอบน้อยที่สุด ไม่เห็นด้วย ชอบน้อย พฤติกรรมของบุคคลที่สนองต่อสิ่งนั้น ๆ จะแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจได้ว่าตนเองจะเลือกและปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

ในการวัดเจตคติต่อการเรียนใช้การวัดเจตคติ 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมในระดับความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม ในระดับการแสดงออก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดเจตคติต่อการเรียน โดยเลือกใช้แบบวัดเจตคติของ ลิกอร์ท (Likert's scale) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไป และในการให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับ ทำให้สามารถหาระดับเจตคติต่อการเรียนจากแหล่งข้อมูลได้สะดวก การวัดความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรพิจารณาโดยรวม 2 ด้าน คือ 1) ความรู้สึกนึกคิดและศรัทธาต่อการเรียน 2) การแสดงออกต่อการเรียน แบบการวัดเจตคติต่อการเรียนที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับตามหลักการของลิกอร์ท (Likert's scale) และกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 5 ระดับ คือ 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) 4 (เห็นด้วย) 3 (ไม่แน่ใจ) 2 (ไม่เห็นด้วย) และ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และปรับเกณฑ์การประเมินเจตคติต่อการเรียนโดยกำหนดการให้คะแนนตามเกณฑ์การวัดเจตคติของลิกอร์ท (Likert's scale) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยรายข้อและการแปลความหมายค่าเฉลี่ยในภาพรวมทั้งฉบับของการประเมินเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรการทอผ้า จากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2549, หน้า 223 - 225) ดังนี้

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยรายข้อ	
4.21 – 5.00	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.41 – 4.20	หมายถึง เห็นด้วย
2.61 – 3.40	หมายถึง ไม่แน่ใจ
1.81 – 2.60	หมายถึง ไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.80	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในภาพรวมทั้งฉบับ	
4.21 – 5.00	หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนน้อยที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ชีว์รัตน์ สาลีประเสริฐ (2545) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุททอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่านโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ต้องการให้สถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู มรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ส่วนนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุททอง สมควรนำวิทยากรภายในท้องถิ่นมาเข้าร่วมสอน และควรมีการศึกษาแหล่งโบราณสถานโบราณวัตถุต่าง ๆ ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และแผนการสอน 6 แผน ขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วยประวัติศาสตร์เมืองอุททอง ความหมาย ประเภท และสาเหตุการเสื่อมของโบราณสถานโบราณวัตถุ ประวัติความเป็นมาของแหล่งโบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุททอง ความสำคัญและการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุททอง การจัดทำและการแสดงผลงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุททอง ผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรพบว่า มีความสอดคล้องและเหมาะสม ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า การนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีการสอนร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้สอน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททอง อ.สมศ. และผู้รู้ในท้องถิ่น ผลการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ เรื่อง

การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุทงก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนสามารถจัดทำผลงานได้ คือ ภาพสามมิติ แผ่นภาพนิทาน ภาพตัดต่อ หนังสือเล่มเล็ก และเกมบันไดงู เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุทง และปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุทงได้ นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร และผู้สอนกับนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเพิ่มระยะเวลาในแต่ละแผนการสอน และมีการปรับปรุงหลักสูตรในเรื่องระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับเนื้อหา

เยาวลักษณ์ ดวงราช (2546) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทอผ้าขาวม้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภออุตุรัง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทอผ้าขาวม้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าสูง และแผนการสอนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.87/87.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าขาวม้า ในระดับมาก วิทยากรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าขาวม้า ในระดับมาก ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความสนใจได้ร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นพื้นฐานในการเตรียมตัว เพื่อประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต

ณรงค์ศักดิ์ ศรีวิสัย (2546, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาช่างทอผ้ากะเหรี่ยง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ต๋นวิทยา อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาช่างทอผ้ากะเหรี่ยง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ต๋นวิทยา อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ระบบการร่างหลักสูตร ศึกษาสิ่งที่กำหนดหลักสูตร ได้แก่ สภาพการจัดหลักสูตรวิชาชีพ และความต้องการอนุรักษ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ออกแบบหลักสูตรโดยใช้รูปแบบที่ผสมผสานกันระหว่างหลักสูตรแบบยึดสมรรถภาพเฉพาะด้านเป็นหลักและหลักสูตรที่ยึดบทบาทหน้าที่สังคมเป็นหลัก นำโครงร่างหลักสูตรไปตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ สำหรับระบบการใช้หลักสูตร ได้มีการประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เตรียมวัสดุ อุปกรณ์และประชาสัมพันธ์หลักสูตร หลังจากนั้นมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้วิทยากรท้องถิ่นร่วมสอนกับครูผู้สอน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานผู้เรียน ในระบบผลการประเมินผลหลักสูตรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย รวมทั้งความคิดเห็นผู้ปกครองของนักเรียน ผู้นำชุมชน ผู้เรียนและครูผู้สอน

2. การประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับดีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนพบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตร รายวิชาช่างทอผ้ากะเหรี่ยงพบว่า ผลงานของนักเรียนมีความเหมาะสมกับการใช้หลักสูตร และ ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาช่างทอผ้า กะเหรี่ยงพบว่ารูปแบบของหลักสูตร รายละเอียดของหลักสูตรทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล รวมทั้งการใช้หลักสูตรในด้าน การจัดกิจกรรม การประสานงานกับวิทยากรท้องถิ่นมีความเหมาะสม

วณิชญา หลีกหมั่น (2546, บทคัดย่อ) การปรับเปลี่ยนการทอผ้าของชาวลัวะ บ้านแฮะ ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในปัจจุบัน ชาวลัวะทอผ้าโดยใช้เส้นด้ายที่ซื้อมาจากตัวอำเภอแม่แจ่ม ชาวลัวะจะนำเส้นด้ายมามัดแล้วนำลง ไปจ้างชาวอำเภอแม่แจ่มย้อมสี สีที่ใช้ย้อมเป็นสีเคมีที่ซื้อมาจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ และมีราคาแพง ก็ที่ใช้ในการทอผ้าเป็นก็เอว ผ้าผืนไหนที่จะเอาไว้ใช้เองก็จะทอให้มีความกว้างพอดี ตัวผู้สวมใส่ ส่วนผืนไหนที่ทอเพื่อจำหน่ายก็จะทอให้มีขนาดกว้างขึ้น ซึ่งมีขนาดเท่ากับผ้าชิ้นของ คนพื้นราบ ผ้าทอที่ทอเพื่อจำหน่ายจะไม่มีการสะกิดเส้นด้ายให้เกิดลวดลาย เนื่องจากการสะกิด ลวดลายต้องใช้เวลาาน ส่วนผ้าที่ทอไว้สวมใส่เองนั้นสตรีชาวลัวะจะทำการสะกิดเส้นด้ายให้เกิด ลวดลายและสวยงามกว่า

ปาริชาติ พลสาร (2547) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าฝ้าย สำหรับ นักศึกษาการศึกษานอกระบบ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ผลของการวิจัยพบว่า ชาวบ้านวัง ตำบลหนองสูงได้จำนวน 30 คน มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าฝ้าย สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ผลการประเมินหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าฝ้าย โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผล การประเมินคู่มือการใช้หลักสูตรซึ่งประเมินเฉพาะแผนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าฝ้าย ปรากฏว่า การประเมินทักษะการทอผ้าฝ้ายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.50 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 87.50 และผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าฝ้าย มีความเหมาะสมในการพัฒนาวิชาชีพและสามารถนำไปใช้ในระบบโรงเรียนได้ โดยใช้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไป

นันธิชัย หิรัญวงษ์ (2547) การพัฒนาหลักสูตร มัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวบึงฉวาก เฉลิมพระเกียรติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น เห็นคุณค่า ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีความเป็นผู้นำกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเองและ สามารถประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้ผู้สนใจทราบได้ หลักสูตร

แผนการจัดการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน และเหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรมีคุณค่าก็นำเที่ยวบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ มีความสนุกสนานต่อการเรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวทำให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

ฉลองชัย ช้องหลิม (2548) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนกีฬาฟุตบอล สำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการสอนกีฬาฟุตบอล สำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา พบว่า ครูมีความต้องการให้มีหลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนกีฬาฟุตบอล โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานของฟุตบอล การเสริมสร้างสมรรถภาพการบริหารร่างกาย การเล่นฟุตบอลเฉพาะตำแหน่ง เทคนิคการสอนฟุตบอล และใช้รูปแบบการฝึกอบรมเน้นการฝึกปฏิบัติ

2. หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย ความเป็นมา ความสำคัญ หลักการ จุดหมาย หลักสูตร เนื้อหา วิธีการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาของหลักสูตรเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จำนวน 3 วัน โดยการบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ พบว่าครู มีความสนใจ ตั้งใจ และสามารถฝึกปฏิบัติด้านเทคนิคการสอนได้

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

ทรงศรี หอมจันทร์ (2548) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี วิชาขนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรวิชาขนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์ 2) การพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบของหลักสูตร ผลการทดลองใช้ พบว่าผลการประเมินผลนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาขนมไทยสมัยพระนารายณ์ก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ผลการปรับปรุงหลักสูตรนักเรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตร

สุดใจ รอดสุวรรณ (2549) การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง พิษสมุนไพรรักษาในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง พิษสมุนไพรรักษาในท้องถิ่น พบว่าสถานศึกษาคควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของนักเรียนและท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความรักและความภูมิใจในท้องถิ่นของตน จากการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าควรพัฒนาหลักสูตรพืชสมุนไพรในท้องถิ่น และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน 2) การพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตร เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น ประกอบด้วยความสำคัญ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย โครงสร้าง คุณภาพ ผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ เวลาเรียน การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรพบว่า หลักสูตร มีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) การทดลองใช้หลักสูตร เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น เมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสนใจ ตั้งใจทำกิจกรรม นำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ด้านทักษะในการปฏิบัติงานร่วมกันมีผลดี ด้านเจตคติต่อพืชสมุนไพรในท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้หลักสูตร เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น หลักสูตรควรปรับปรุงเรื่องระยะเวลาในการสอนให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา

สุนทร สุขไทย (2549) การสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า การทอผ้าของชุมชนตำบลบ้านหาดเสี้ยว มีประวัติและวิวัฒนาการยาวนานมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นการสืบสานด้วยวิธีเข็มขัด ไม่มีการสอน แต่เห็นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทอผ้าก็เข้าไปช่วยและสามารถทอผ้าได้ เพื่อนำไปใช้ในครัวเรือน และมีการขายหารายได้บ้าง เป็นการใช้เวลาว่างจากการทำนา เพราะที่นี้มีการทำนาปีละครั้งซึ่งเป็นนาดำ การทอผ้าช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ และช่วยเหลือกันแบบเครือญาติ เกิดความภูมิใจเมื่อเห็นผ้าทอที่ทอเสร็จแล้ว ปัญหาหลักที่ชาวชุมชนประสบ คือ ความต้องการของตลาดหรือการขาดตลาด เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนไป โดยเฉพาะด้านการแต่งกาย ส่วนสิ่งที่ต้องการ คือ ให้อำเภอเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในเรื่อง การขาดตลาด การให้โรงเรียนในชุมชนสอนการทอผ้าให้นักเรียนด้วยก็จะเป็นการสืบสานและอนุรักษ์การทอผ้าไว้

พระมหาสมศักดิ์ จันทอด (2549) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สมถิภาวนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท้ายพิบูล (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 68) จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หน่วยงานต่างๆต้องการให้ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างพบว่า องค์กรประกอบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้กับ

นักเรียนเป็นไปตามที่แผนกำหนด 4) ผลการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ เรื่อง สมบัติภาวนาหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งามตา เพชรคอน (2549) การพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่อง ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่อง ผักพื้นบ้านมี 7 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนการสอน 6) การจัดประสบการณ์การเรียน การสอน 7) การประเมินผล และได้หลักสูตรฉบับร่างซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ ของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ขอบข่ายเนื้อหา 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) เวลาเรียน 8) การวัดและประเมินผล

2. คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่อง ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3. ทักษะปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน โดยผู้เรียนประเมินตนเองและครูประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

4. ระดับเจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่อง ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. การปรับปรุงหลักสูตร ได้ดำเนินการปรับปรุงในเรื่องหลักสูตร เน้นกิจกรรม ให้เป็นรูปธรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ด้านเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะ เน้นให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”

พระครูปลัดเก่ง กัลยาณ กิตติคุณ (2550) การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง มุสาวาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ทุกคนมีความต้องการให้มีการอบรมเรื่องมุสาวาท และจากการสอบถามนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เห็นด้วยกับการอบรมโดยเฉพาะเกี่ยวกับ ปัญหาด้านความประพฤติปฏิบัติตนในศีล 5 ข้อที่ 4 ห้ามพูดปดอยู่ในระดับมากที่สุด และ ในการจัดกิจกรรมควรให้นักเรียนร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้เห็นคุณและโทษของมุสาวาท

2. หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม กิจกรรม สื่อประกอบ ระยะเวลาการฝึกอบรม การวัดและ

ประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 แผน ได้แก่ ความหมายและองค์ประกอบของมุสาวาท ประเภทและอาการแสดงมุสาวาท กฎแห่งกรรมและวิธีการลดพฤติกรรมมุสาวาท

3. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องมุสาวาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 วัน ทำการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน สังเกตพฤติกรรมทางวาจาก่อนเรียนและหลังเรียน สอบถามเจตคติ

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาพรวมในระดับมาก ผลการปรับปรุงหลักสูตรได้ปรับปรุงเรื่องเวลา กิจกรรม เนื้อหาและจุดประสงค์ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เข้ารับการอบรม

มหาเนตร ดอกมะกล่ำ (2551, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านเอกสาร ปรากฏว่า โรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวด้วยความยินดีและเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง และยังพบอีกว่าการฝึกอบรมมีความสำคัญที่ช่วยพัฒนาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แก่ไขเจตคติ ความรู้ ความชำนาญให้ดีขึ้น โดยการฝึกอบรมได้นำเอาวิธีและการปฏิบัติจากกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอันก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง แล้วสามารถนำเอาความรู้ความสามารถที่เกิดจากการเข้ารับการอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขในสังคมตลอดไป

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร ปรากฏว่า ได้หลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขอบข่ายเนื้อหาสาระ ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมฝึกอบรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตร โดยเนื้อหาสาระของหลักสูตร แบ่งเป็นภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และภาคกิจกรรม ซึ่งมีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 19 แผน ผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องและเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร จำนวน 2 คิน 3 วัน โดยการบรรยาย สาธิต และฝึกปฏิบัติจริง ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจสามารถปฏิบัติกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินระหว่างการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ส่วนการประเมินหลังใช้หลักสูตรในด้านเจตคติ พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมในข้อคำถามเชิงบวกอยู่ในระดับที่เห็นด้วยทุกข้อ ข้อคำถามเชิงลบส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ไม่เห็นด้วยและมีเพียง 1 ข้ออยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แอน (Ann, 2000, abstract) ได้วิจัยเรื่องความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรและการปฏิรูปหลักสูตรของครู จำนวน 185 คน ในโรงเรียนขนาดกลางในเมือง นอกเมือง และชนบทในรัฐนอร์ทเทอร์น โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลซึ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูล โดยรวบรวมเกี่ยวกับครูและโรงเรียน ส่วนที่ 2 ระดับความต้องการในการได้รับการสนับสนุนในด้านการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดผู้ตอบแบบสอบถามและมีการสัมภาษณ์แบบเน้น (focus Group interviews) ผลการวิจัยพบว่า ครูได้ระบุความต้องการ เวลาในการวางแผน อภิปราย สังเกต และการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับศิลปะการสอน และครูต้องการให้ผู้บริหารของรัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน โดยสนับสนุนงบประมาณ และครูต้องการสนับสนุนจากเพื่อนครูและผู้บริหาร ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านการสอนและการประเมินผลในชั้นเรียน

สตีเวนสัน (Stevenson, 002, abstract) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเรื่องงานไม้และงานหัตถกรรม และการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ที่กลุ่มวิทยาลัยเซมิ (Sámi colleges) ในประเทศนอร์เวย์ และที่เมืองอนาร์ (Anár) ประเทศฟินแลนด์ และพบว่ามียุทธศาสตร์ประกอบทางด้านการศึกษาและทางการเมืองที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้และการผลิตงานฝีมือของภูมิปัญญาชาวบ้าน ในด้านงานหัตถกรรมในการพัฒนาหลักสูตรองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการสอนงานหัตถกรรมของวิทยาลัยเซมิ คือปัญหาเนื่องจากปัจจุบันมีการนำผลผลิตไปสู่การตลาดมากขึ้น การนำไปปรับใช้ในระบบการศึกษาทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีภาวะความเสี่ยงในการกระจายภูมิปัญญาชาวบ้านออกไป เนื่องจากมีความรู้สึกหวงแหนว่าจะไม่มีความเหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้และลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศนี้ วิทยาลัยพนธ์ฉบับนี้จะแสดงให้เห็นถึงการสอนศิลปหัตถกรรมของวิทยาลัยเซมิเป็นเครื่องมือทางการศึกษาและทางการเมืองที่จะช่วยพัฒนา และนิยามความหมายของวัฒนธรรมเซมิในยุคปัจจุบัน ผลก็คือการที่กลุ่มวิทยาลัยเซมิได้พยายามผสมผสานภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไปในหลักสูตร ก่อให้เกิดการใช้หลักสูตรภูมิปัญญาชาวบ้านยุคใหม่ซึ่งจะช่วยอนุรักษ์ความรู้ทางวัฒนธรรมโดยการสอนวิชางานหัตถกรรมของชาวเซมิในกลุ่มวิทยาลัยนี้

ออสทริช (Oestreich, 2003, abstract) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในเบอร์ลิน โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับบุคลากรด้านโบราณคดีและครูชาวเบอร์ลิน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการเรียนการสอนอุปกรณ์ไม่เหมาะสมกับการพัฒนาบุคลากรครู มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาลที่ด้อยประสิทธิภาพ การขาดแคลนครูที่มีประกาศนียบัตรรับรองและหลักสูตรไม่สอดคล้อง ส่วนความก้าวหน้าในการพัฒนาหลักสูตรสังคมพบว่า ชาวเบอร์ลินต้องการที่จะใส่หลักสูตรสังคมอย่างจำกัดและจำกัดตำราที่จัดให้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาวเบอร์ลินช่วงก่อนเกิดลัทธิอาณานิคม ซึ่งเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมในปัจจุบันและอนาคต

เบนเนท (Bennett, 2003, abstract) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำผลงานการวิจัยและผลงานทางการศึกษามาใช้กันอย่างแพร่หลายตั้งแต่ปี 1915 – 1940 เริ่มจากสร้างหลักสูตร มีการใช้สื่อ อุปกรณ์การสอนเพิ่มมากขึ้น และยังได้เสนอการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์โดยให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาในหลักสูตร ทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูอาจารย์ที่มีแนวความคิดไปปฏิบัติจริง มีการสนับสนุน เช่น ขยายเวลาให้การช่วยเหลือที่ชัดเจน จัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ โดยจัดให้มีที่ปรึกษา และมีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกโครงการ

แกลลเกอ์ (Gallagher, 2005, abstract) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือที่รวบรวมงานศิลปะหัตถกรรมไว้ในห้องสมุดวินเทอร์เตอร์ (Winterthur Library) เนื่องจากห้องสมุดนี้ได้รวบรวมหนังสือเกี่ยวกับประวัติงานศิลปะหัตถกรรมของชนชาติอเมริกันไว้เป็นจำนวนมาก จุดมุ่งหมายส่วนหนึ่งก็เพื่อถ่ายทอดประเด็นด้านศิลปะหัตถกรรมไปยังเยาวชนของสหรัฐอเมริกา หนังสือด้านศิลปะหัตถกรรมเป็นที่นิยมในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับว่าหนังสือนี้มีประโยชน์ในการศึกษา "วิธีการ" การผลิตศิลปะหัตถกรรม และกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับเด็ก และเป็นการถ่ายทอด การปลูกฝัง ค่านิยม ตลอดจนความเคลื่อนไหวด้านสังคมและความคิดด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรม ให้กับเด็กอเมริกันในศตวรรษใหม่ด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะรับบทบาทในอนาคตในสังคมแห่งการบริโภคนี้ด้วย

แฮกกิง สก็อตและบารรัต (Hacking, Scott, & Barratt, 2007, abstract) ได้วิจัยหลักสูตรท้องถิ่นที่นักเรียนชาวอังกฤษเขียนเล่าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของเด็ก ๆ เป็นบทความที่สำรวจ วิเคราะห์ลักษณะการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1983 สมาคมทางวิทยาศาสตร์ได้ประชุมและลงความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดขึ้นในโรงเรียน โดยเด็ก ๆ ได้มีส่วนร่วม และเด็ก ๆ ที่มีส่วนร่วมเหล่านั้นมีอายุอยู่ระหว่าง 11-12 ปี ซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียน และมีที่ปรึกษา (mentor) อายุ 17 ปี โดยมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้เด็ก ๆ มีปฏิภิกิริยาโต้ตอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของเขาทั้งหลายเป็นอย่างไร
2. เพื่อให้เด็ก ๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชีวิตกับหลักสูตรของโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร
3. โรงเรียนจะใช้สิ่งแวดล้อมของเด็ก ๆ มาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรได้อย่างไร

เคนนอยเออร์ (Kenoyer, 2008, December 14) ได้สรุปงานวิจัย เรื่อง การค้าและเทคโนโลยีในหุบเขาอินดัส (Indus Valley) โดยเน้นแนวคิดใหม่จากเมืองฮาร์ปปา ประเทศปากีสถาน งานวิจัยนี้กล่าวถึงงานฝีมือพิเศษที่เกิดขึ้น ณ ศูนย์กลางชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นแห่งแรกชื่อฮาร์ปปา ประเทศปากีสถาน งานฝีมือ เช่น งานจากเปลือกหอย เซรามิกส์ งานจากหินโมรา (agate) และการทำลูกปัดจากหินสบู่เคลือบเงา มีมาตั้งแต่แรกเริ่มชุมชน คือ ประมาณ 3,300 ปีก่อนคริสตศักราช จนถึงก่อนสิ้นสุดยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากการวิเคราะห์วัสดุ และแหล่งที่มา ตลอดจนสิ่งของในยุคนั้นทางกล้องจุลทรรศน์ พบว่าปัจจุบันยังมีการทำงานฝีมือประเภทเหล่านี้ อยู่เป็นจำนวนมาก

คอนสตาดาโคปูลอส (Konstadakopulos, 2008) ได้ทำการวิจัยเชิงประจักษ์ เรื่อง การเสื่อมสภาวะ (degradation) ของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจขนาดเล็ก ด้านงานหัตถกรรมในบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำแดงในประเทศเวียดนามเหนือ ผู้ประกอบธุรกิจในเขตนี้ประสบปัญหาสำคัญ คือ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเชื่อมโยงกับการขาดเงินทุนและขาดที่ดินในการประกอบการ ประเด็นปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการอยู่กันอย่างแออัด สภาพการทำงานที่แย่ และมีการทำลายสิ่งแวดล้อม การวิจัยนี้เน้นการปฏิบัติทางนิเวศวิทยาของงานด้านอุตสาหกรรมธุรกิจขนาดเล็ก และประเมินบทบาทของรัฐบาลในการจูงใจให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และการควบคุมมลภาวะจากการวิเคราะห์แบบสอบถามจากผู้ประกอบการด้านงานหัตถกรรมจำนวน 56 แห่ง พบว่า ผู้ประกอบการประสบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด และไม่สามารถจัดการกับสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากขาดเงินทุนและความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของเทคโนโลยี นอกจากนั้น ยังมีปัญหาด้านแรงงานฝีมือ สภาพการตลาดที่แย่ และการขาดแคลนที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการทำอุตสาหกรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการทอผ้า จากภูมิปัญญาบ้านหนองกระทุ่ม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มีนโยบายส่งเสริมให้พัฒนาคนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และเน้นเรื่องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

ในการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง โดยส่งเสริมให้ชุมชนหรือท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่น รวมทั้งเป็นผู้อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ขั้นตอน วิธีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรการทอผ้า เพื่อให้ครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม จึงได้ศึกษาประวัติความเป็นมา ของท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม ลักษณะการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของชาวไทยลาว เฝาลาวครึ่งบ้านหนองกระทุ่ม ตลอดจนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ โดยศึกษางานวิจัย 2 ลักษณะ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการทอผ้าและด้าน การพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป